

TADEUSZ NOWAK, TOMASZ PIETRAS

ŁĘCZYCCY WSPÓŁRODOWCY
OPOROWSKICH HERBU SULIMA
DO POCZĄTKU XVI WIEKU

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu
ŁÓDZKIEGO

ŁĘCZYCCY WSPÓŁRODOWCY
OPOROWSKICH HERBU SULIMA
DO POČZĄTKU XVI WIEKU

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu
Łódzkiego

[Kup książkę](#)

TADEUSZ NOWAK, TOMASZ PIETRAS

ŁĘCZYCCY WSPÓŁRODOWCY
OPOROWSKICH HERBU SULIMA
DO POCZĄTKU XVI WIEKU

 WYDAWNICTWO
UNIwersytetu
ŁÓDZKIEGO
ŁÓDŹ 2016

[Kup książkę](#)

BIBLIOTHECA THOMASOVIENSIS VOL. IV

Redaktor naczelny serii: Krzysztof Tomasz Witczak

Tadeusz Nowak

Uniwersytet Łódzki, Wydział Filozoficzno-Historyczny
Katedra Historii Średniowiecznej
90-219 Łódź, ul. A. Kamińskiego 27a

Tomasz Pietras

Uniwersytet Łódzki, Wydział Filozoficzno-Historyczny
Pracownia Dydaktyki i Technologii Informacyjnej
90-219 Łódź, ul. A. Kamińskiego 27a

RECENZENT

Alicja Szymczak

REDAKTOR INICJUJĄCY

Iwona Gos

KOREKTA TECHNICZNA

Leonora Wojciechowska

EDYCJA TEKSTU, SKŁAD I ŁAMANIE

Tomasz Pietras

PROJEKT OKŁADKI

Katarzyna Turkowska

Na okładce wykorzystano zdjęcie pieczęci kanonika Ninogniewa z Dobrej z 1428 r.
(źródło: Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie, Dyplomy Gnieźnieńskie, sygn. 393)
oraz zdjęcie XV-wiecznego kafła narożnego z herbem Sulima ze zbiorów Muzeum
w Biskupinie (źródło: <http://commons.wikimedia.org>; fot. FxJ)

Wydrukowano z gotowych materiałów dostarczonych do Wydawnictwa UŁ

© Copyright by Authors, Łódź 2016

© Copyright for this edition by Uniwersytet Łódzki, Łódź 2016

Wydane przez Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego

Wydanie I. W.07878.17.0.K

Ark. druk. 15,875

ISBN 978-83-8088-506-6

e-ISBN 978-83-8088-507-3

Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego

90-131 Łódź, ul. Lindleya 8

www.wydawnictwo.uni.lodz.pl

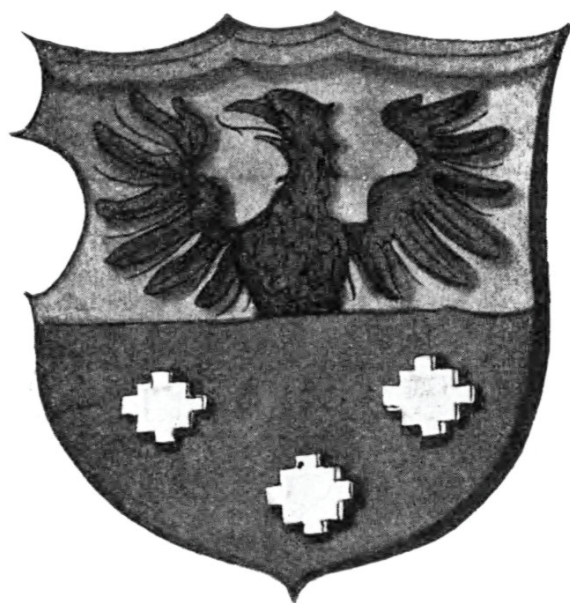
e-mail: ksiegarnia@uni.lodz.pl

tel. (42) 665 58 63

Kup książkę

SPIS TREŚCI

Wstęp	7
Rozdział I <i>Sulimowie z Oporówką i Woli Oporowskiej</i>	9
1. Najbliżsi krewni Oporowskich	9
2. Rodzina z Oporówka, Woli Małej i Częstkowa	15
3. Rodzina z Woli Oporowskiej, Kamiennej i Gołędzkiego	44
Rozdział II <i>Dziedzice Krzyżanowa i Krzyżanówka</i>	63
1. Rodzina z Krzyżanowa	63
2. Rodzina z Krzyżanówka	80
Rozdział III <i>Sulimowie ze Sławoszewa i Dalikowa</i>	95
1. Rodziny ze Sławoszewa, Leszna i Jarochowa	98
2. Rodzina z Dalikowa i Konar	111
Rozdział IV <i>Sulimowie z Dobrej i Maszkowic</i>	125
Rozdział V <i>Sulimowie z Różyc</i>	147
1. Rodzina z Różyc Sulimowych	150
2. Rodzina z Różyc Trojanowych	163
Zakończenie	193
Wykaz skrótów	199
Bibliografia	201
Tablice genealogiczne	209
Summary	231
Indeks	233

WSTĘP

Niniejsza książka nawiązuje do monografii autorstwa Tomasza Pietrasa dotyczącej Oporowskich i stanowi drugi etap realizacji zamysłu zaprezentowania rodzin szlacheckich herbu Sulima na obszarze ziemi łęczyckiej¹. Prezentowane opracowanie poświęcone zostało współherbownikom Oporowskich, pozostających w XV w. naturalnymi przywódcami dla uboższych rodzin, niekiedy będących ich dalszymi krewnymi. W ziemi łęczyckiej w II połowie XIV w. można wyróżnić 5 kręgów rodzinnych Sulimów, piszących się z: Oporówka (uchwytni źródłowo krewni Oporowskich), Krzyżanowa, Sławoszewa, Dobrej i Różyc. Przedstawienie kontaktów poszczególnych reprezentantów tych rodzin z Oporowskimi i między sobą pozwoli nam na ukazanie zjawisk protekcji i współpracy, a także być może da odpowiedź na pytanie dotyczące funkcjonowania w epoce późnego średniowiecza zasady solidarności rodowej szlachty.

Prezentowana monografia nawiązuje do nurtu badań genealogiczno-prozopograficznych nad rodzinami szlacheckimi w Polsce późnośredniowiecznej. Charakteryzuje osoby należące do 5 rodzin szlacheckich w formie szczegółowych biogramów. Jedynie w przypadku osób słabo oświetlonych przez źródła i potomstwa żeńskiego występują niekiedy biogramy zbiorcze. Dotyczy to także tych postaci, których główna faza aktywności przypada już na XVI w. Ten sposób ujęcia tematyki nawiązuje do badań A. Szymczakowej nad szlachtą sieradzką i, mamy nadzieję, zapoczątkuje dalsze opracowania poświęcone rodzinom szlacheckim ziemi łęczyckiej².

Zakres terytorialny pracy obejmuje ziemię (województwo) łęczycką, której granice od początku XV do II połowy XVI w. nie ulegały już poważniejszym zmianom. Uwzględnia także te miejscowości położone w innych ziemiach, które znajdowały się w posiadaniu przedstawicieli omawianych rodzin. Zakres chronologiczny podjętego opracowania doprowadzony został

¹ T. Pietras, *Oporowscy herbu Sulima. Kariera rodziny możnowładczej w późnośredniowiecznej Polsce*, Łódź 2014, ss. 322.

² A. Szymczakowa, *Szlachta sieradzka w XV wieku. Magnifici et generosi*, Łódź 1998, ss. 509; eadem, *Nobiles Siradienses. Rody Porajów, Pomianów, Gryfów, Kopaczów i Pobogów*, Warszawa 2011, ss. 586.

do początku XVI w., a więc do najszerzej ujmowanego w polskiej historiografii okresu średniowiecza (1505 r.). Cezura początkowa rozważań wiąże się z II połową XIV stulecia, kiedy to w materiale źródłowym wychwycić można najwcześniejsze informacje o tych Sulimach, których w sposób pewny można zaliczyć do omawianych rodzin (1363 i 1374 r.).

Podstawę źródłową stanowią księgi sądowe województwa łęczyckiego (łęczyckie, orłowskie i brzezińskie), których jedynie niewielka część została opublikowana. Najstarsze zachowane zapiski ksiąg ziemskich łęczyckich pochodzą z 1385 r., zaś ksiąg grodzkich – z 1390 r. Brak ksiąg grodzkich z okresu 1400–1462 i nieliczne zapiski wprowadzane do ksiąg ziemskich w okresie długotrwałych konfliktów wojennych (na przykład wojna trzynastoletnia) powodują pewne luki w przedstawieniu pełnych biogramów omawianych postaci. Głównie dotyczy to okresu od 1454 do 1462 r. Kwerendą objęto także inne zespoły archiwalne, ale pozyskane materiały posiadają jedynie charakter uzupełniający wspomniane wyżej podstawowe źródła. Podobne znaczenie przypisać można również drukowanym źródłom i wydawnictwom źródłowym, z których jednak na uwagę zasługują najwcześniejsze wzmianki o przedstawicielach interesujących nas rodzin, a także występowanie Sulimów w roli świadków w procesach o naganę szlachectwa (pełne zapisy wykorzystanych źródeł i materiałów źródłowych zob. w bibliografii).

Z interesujących nas rodzin szlachty łęczyckiej herbu Sulima, jednie dziedzie z Różyc byli przedmiotem zainteresowania badacza – Edwarda Taylora. Jednak przeprowadzona kwerenda w znacznym stopniu uzupełnia informacje przytoczone przez wspomnianego autora, a ponadto w wielu przypadkach pozwala na korektę przyjętych przez niego ustaleń. Majątki ziemskie szlachty łęczyckiej w okresie panowania Władysława Jagiełły, w tym także omawianych w niniejszej pracy Sulimów, omówił Tadeusz Nowak. Pomocne dla realizacji podjętego opracowania okazały się prace Janusza Bieniaka i Alicji Szymczakowej, gdzie znajdujemy liczne odniesienia do interesujących nas rodzin i ich poszczególnych przedstawicieli (pełne zapisy prac wzmiankowanych autorów znajdą Państwo w bibliografii).

Pod względem konstrukcyjnym praca dzieli się na 5 rozdziałów. Każdy z nich prezentuje jeden krąg rodzinny. Rozdział I dotyczy najbliższych krewnych Oporowskich, czyli Sulimów wywodzących się z Oporówka i Woli Oporowskiej. W rozdziale II omówieni są dziedzie z Krzyżanowa i Krzyżanówka, a w kolejnym – Sulimowie ze Sławoszewa i Dalikowa. Rozdział IV przedstawia linię Sulimów piszących się z Dobrej i Maszkowic. Ostatni rozdział charakteryzuje drobnoszlacheckie łęczyckie rodziny herbu Sulima pochodzące z Różyc Sulimowych oraz Różyc Trojanowych. W Zakończeniu podsumujemy wyniki naszych badań nad wspomnianymi rodzinami szlacheckimi. Pomocne dla czytelników mogą okazać się tablice genealogiczne i rozbudowany indeks na końcu książki.

ROZDZIAŁ I

SULIMOWIE Z OPORÓWKA I WOLI OPOROWSKIEJ

1. NAJBLIŻSI KREWNÍ OPOROWSKICH

Janusz Bieniak, założyciel toruńskiej szkoły genealogicznej, w swych badaniach podjął także temat genealogii Sulimów przy okazji opracowania biogramu wojewody łęczyckiego Mikołaja z Oporowa do *Polskiego Słownika Biograficznego*. Zwrócił wówczas uwagę na prawdopodobne bliskie związki genealogiczne między rodziną Oporowskich a kilkoma drobniejszymi rodzinami szlacheckimi herbu Sulima osiadłymi w ziemi łęczyckiej, m.in. z rodziną Sulimów z Oporówka¹.

Tomasz Pietras sądzi, że pierwsi Sulimowie pojawili się w Polsce Środkowej około 1241 r. za sprawą księcia Konrada Mazowieckiego, w związku z podejmowanymi przez niego próbami opanowania Krakowa i Małopolski. Antenatem wszystkich Sulimów łęczyckich był prawdopodobnie Budzisław Strzeszkowic – sędzia łęczycki Konrada Mazowieckiego i jego synów, właściciel Ostrowska koło Uniejowa², który mógł być synem (lub nieco dalszym krewnym) Strzeszka – cześnika krakowskiego i sandomierskiego Leszka Białego, żyjącego na początku XIII w. Od tegoż możnowładcy pochodzą prawdopodobnie wszystkie, dosyć blisko ze sobą spokrewnione, rodziny herbu Sulima działające w XIV i XV w. w Małopolsce i na Rusi Czerwonej. Obecność

¹ J. Bieniak, *Oporowski Mikołaj (właściwie Mikołaj z Oporowa) h. Sulima (ok. 1365–1425)*, wojewoda łęczycki, PSB, t. 24, Wrocław 1979, s. 138.

² T. Pietras, *W kwestii pochodzenia Sulimów łęczyckich*, „Rocznik Łódzki” 2008, t. 55, s. 34–35; idem, *Oporowscy herbu Sulima. Kariera rodziny możnowładczej w późnośredniowiecznej Polsce*, Łódź 2014, s. 23–24.

majątkowa Sulimów w ziemi krakowskiej może sięgać połowy XII w.³ Ród ten był jednak już w pierwszej fazie rozbicia dzielnicowego podzielony na kilka gałęzi rodzinnych, osiadłych w różnych częściach Polski, więc nie sposób jednoznacznie rozstrzygnąć, gdzie znajdowało się jego pierwotne gniazdo⁴.

Dla rodziny z Oporówka, w przeciwieństwie do zamożniejszych Oporowskich i Krzyżanowskich, a nawet współrodowców z Różyc, nie zachowało się niestety z okresu średniowiecza żadne bezpośrednie potwierdzenie źródłowe ich przynależności rodowej. Co prawda wiemy o wystąpieniu jednego z członków tej rodziny przed sądem łęczyckim w procesie o naganę szlachectwa. Miało to miejsce 3 XI 1417 r. oraz 16 II 1418 r. Niestety Sulimczyk, Jan z Gołędzkiego, wystąpił tu nie w roli naganionego czy świadka, ale oskarżyciela w sprawie przeciw Jakuszowi z Grzybowa herbu Doliwa⁵.

Inny dziedzic Oporówka – Stanisław – został odnotowany w gronie licznych Roliców, a nie Sulimów⁶. Uczestniczył on w wielkiej wróddzie rodowej (szereg procesów sądowych i zajazdów) Doliwów z Rolicami, która objęła kilkudziesięciu członków obu rodów oraz ich sąsiadów z województw łęczyckiego, brzeskiego i rawskiego. Spory te zakończył arbitraż dostojników łęczyckich i kujawskich, którego datę uściślił ostatnio J. Bieniak na przełom 1471 i 1472 r.⁷ Naszym zdaniem uczestnikiem tej wróddy rodowej był Sulimczyk Stanisław z Oporówka, występujący w roli sąsiada, a nie współrodowca Roliców.

Nie zachowała się żadna pieczęć, kielich, dzwon czy nagrobek albo tablica fundacyjna z herbem Sulima, związane z którymś z członków rodziny z Oporówka. To oczywiście skutek niezbyt wysokiej pozycji zajmowanej przez tę rodzinę w hierarchii łęczyckiej szlachty. Brak wśród nich urzędników ziemskich czy królewskich, nawet średniego szczebla. W przeciwieństwie do sąsiadów i współrodowców z Oporowa, żaden z nich nie osiągnął nigdy infuły biskupiej. Nie byli dziedzice z Oporówka także dość zamożni, by uczestniczyć w pobożnych fundacjach. Nie da się więc w przypadku tej rodziny skorzystać z tzw. kryterium heraldycznego. Mimo to przynależność właścicieli Oporówka i Woli Oporowskiej do rodu Sulimów wydaje się faktem niepodważalnym.

³ Idem, *Średniowieczny ród rycerski Sulimów i jego herb*, [w:] Zawisza Czarny. Rycerz najslawniejszy i najdzielniejszy, red. T. Giergiel, Warszawa 2012, s. 25–29.

⁴ Idem, *W kwestii pochodzenia...*, s. 38.

⁵ *Średniowieczne zapiski heraldyczne łęczyckie*, wyd. T. Piotrowski, Z. Wdowiszewski, Warszawa 1935, nr 16, 19, s. 8–9; przynależność rodową tej rodziny określa T. Nowak, *Własność ziemska w ziemi łęczyckiej w czasach Władysława Jagiełły*, Łódź 2003, s. 356–357.

⁶ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 63v–64v; *Średniowieczne zapiski...*, nr 36 – z nieścisłą datacją na lata 1466–1473.

⁷ J. Bieniak, *Sadłowo i jego dziedzice w średniowieczu*, [w:] *Zamek w Sadłowie na ziemi dobrzyńskiej*, red. L. Kajzer, Rypin 2004, s. 99.

Do jej udowodnienia muszą posłużyć pomocnicze kryteria badawcze, skodyfikowane przed laty przez J. Bieniaka i jego uczniów⁸.

W przypadku rodziny z Oporówka, podobnie jak dla innych drobnorycerskich rodzin Sulimów łączyckich, nie znajdzie zastosowania tzw. kryterium pozycji społecznej, dysproporcja w stosunku do Oporowskich w XV w. jest przygniatająca. Sulimczycy z Oporówka już na przełomie XIV i XV w. należeli do szlachty nieurzędniczej, w przeciwieństwie do swych współrodowców piszących się z Oporowa, Sławoszewa i Krzyżanowa. Dysproporcja pozycji społecznej dzieląca te rodziny stawia pod znakiem zapytania ich bliskie pokrewieństwo, pochodzenie od wspólnego przodka żyjącego w XIV w. Z pewnością do wzrostu majątku Oporowskich u progu ich niezwyklej kariery możnowładczej, czyli w II połowie XIV i I połowie XV w., obok przyczyn politycznych i godnej podziwu gospodarności wojewody łączyckiego Mikołaja, przyczyniła się także sprzyjająca sytuacja genealogiczna rodziny. W ciągu kilku pokoleń majątek rodzinny dziedziczył jeden, najwyżej dwóch synów. Ci, którzy wybierali kariery kościelne, nie tylko nie uszczuplali, ale nawet powiększali włości rodowe (jak arcybiskup Władysław – fundator zamku w Oporowie). W przypadku interesującej nas rodziny z Oporówka musiało być zupełnie odwrotnie. Widoczne wyraźnie w źródłach z końca XIV i XV w. rozrodzenie rodziny doprowadziło do licznych podziałów i jej stopniowej pauperyzacji. Żaden z dziedziców Oporówka ani wtedy, ani później nie osiągnął urzędu ziemskiego.

W tym miejscu wchodzi już w grę kolejne kryterium badawcze określone przez J. Bieniaka kryterium bliskości terytorialnej. W ręku omawianej rodziny pozostawały następujące wsie: Oporówek, Wola Owsiana (zwana Oporowską lub Wielką), Gołędzkie, Kamienna i Wólka Lizigódź (określana w źródłach jako Wola Mała lub Wola Mała Oporowska). Wszystkie te wsie znajdowały się na terenie parafii Oporów, na południe i zachód od późniejszego miasteczka parafialnego, w jego bezpośrednim sąsiedztwie⁹.

⁸ Idem, *Rozmaitość kryteriów badawczych w polskiej genealogii średniowiecznej*, [w:] *Genealogia – problemy metodyczne w badaniach nad polskim społeczeństwem średniowiecznym na tle porównawczym*, red. J. Hertel, Toruń, s. 131–148; J. Wroniszewski, *Poręki sądowe – próba określenia nowego kryterium identyfikacji osób*, [w:] *Genealogia. Rola związków rodzinnych i rodowych w życiu publicznym w Polsce średniowiecznej na tle porównawczym*, red. A. Radziwiński i J. Wroniszewski, Toruń 1996, s. 215–226.

⁹ S. Kozierowski, *Badania nazw topograficznych na obszarze dawnej wschodniej Wielkopolski*, t. 1, Poznań 1926, s. 117, 284, 312, 324; t. 2, Poznań 1928, s. 241; S. Zajączkowski, S.M. Zajączkowski, *Materiały do słownika geograficzno-historycznego dawnych ziem łączyckiej i sieradzkiej do 1400 roku*, cz. I: *Abramowice–Mzurki*, Łódź 1966, s. 120; cz. II: *Nacki–Żywocin oraz dodatek i uzupełnienia*, Łódź 1970, s. 13–14, 185; S.M. Zajączkowski, *Powiat orłowski do lat siedemdziesiątych XVI wieku. Studia z dziejów osadnictwa, struktury własnościowej i stosunków kościelnych*, Łódź 1996, s. 79–80; T. Nowak, *op. cit.*, s. 340.

W zapisach źródłowych pochodzących z II połowy XIV w. Oporów i Oporówek określane były jako *Oporow* (*Opporow*) lub *Oporowo* (*Opporowo*). Świadczy to o tym, że początkowo istniała jedna osada, która była przedmiotem podziału rodzinnego. O bliskim pokrewieństwie Sulimów z Oporówką z właścicielami Oporowa świadczy kolejna przesłanka odnosząca się do posiadania przez nich majątkości w tych samych miejscowościach, położonych już poza kompleksem majątkowym z ośrodkiem w Oporowie. Kryterium majątkowe słusznie uchodzi za jedno z najważniejszych kryteriów pomocniczych dla genealogii średniowiecznej. J. Bieniak wymienia je na drugim miejscu, tuż po heraldycznym a przed imionowym¹⁰. Własność dziedziczna Sulimów z Oporówką i ich krewnych z Oporowa współlistniała w Częstkwowie, położonym w parafii Bierzwienna, na północno-zachodnim pograniczu ziemi łęczyckiej i województwa brzeskiego¹¹. W tym wypadku nie da się więc wytłumaczyć współwłasności wsi jedynie stosunkami sąsiedzkimi między obu rodzinami. Wiemy, że w 1407 r. Mikołaj z Oporowa, drogą zamiany dóbr, przekazał cały swój dział w Częstkwowie Mieclawowi ze Steklinka herbu Doliwa¹². Jakąś część Częstkowa dzierżyli także ubożsi współrodowcy Oporowskich z Oporówką. Dowiadujemy się o tym z kilku przekazów źródłowych, między innymi z zapisu w księdze ziemskiej łęczyckiej z 1427 r., kiedy to w wyniku przeprowadzonego podziału majątkowego, rodzinny dział w Częstkwowie przypadł wdowie po Dadźbogu z Oporówką, Małgorzacie oraz jej córkom¹³. Godny podkreślenia jest także fakt posiadania przez Sulimów z Oporowa oraz Oporówką i Woli Oporowskiej sąsiadujących ze sobą placów w Łęczycy.

Dla rodzin Sulimów z Oporówką i Oporowa możemy także dopatrzeć się przykładów wspólnego występowania przed sądami w sprawach majątkowych¹⁴. Stanowi to dodatkowe kryterium potwierdzające bliskie związki między obu wspomnianymi rodzinami. Co prawda w tym wypadku wspólne występowanie mogło także wynikać ze stosunków sąsiedzkich, jednak częściej w tej epoce zdarzało się wzajemne wspieranie w sądach przez krewnych i współrodowców¹⁵. Na przykład 5 XI 1398 r. Małgorzata, żona Dobka z Oporówką, tocząc spór Zawiszą z Woli, zobowiązała się przyprowadzić arbitrów, m.in. łowczego łęczyckiego Mikołaja z Oporowa¹⁶. W XV w. kilkakrotnie

¹⁰ J. Bieniak, *Rozmaitość kryteriów...*, s. 135.

¹¹ S. Kozierowski, *op. cit.*, t. I, s. 72–73; S. Zajączkowski, S.M. Zajączkowski, *op. cit.*, t. I, s. 56; T. Nowak, *op. cit.*, s. 34.

¹² AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 587v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 34.

¹³ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 296–296v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 34.

¹⁴ T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 340.

¹⁵ J. Bieniak, *Rody rycerskie jako czynnik struktury społecznej w Polsce XIII–XIV w.*, [w:] *Pol-ska w okresie rozdrobnienia feudalnego*, red. H. Łowmiański, Wrocław 1973, s. 186–191; idem, *Rozmaitość kryteriów...*, s. 137.

¹⁶ PKŁ, t. 1, nr 5579.

różni Oporowscy asystowali przy ugodach i podziałach rodzinnych zawieranych przez dziedziców Oporówka, Woli Oporowskiej, Gołędzkiego i Kamiennej.

W przypadku przedstawicieli rodzin Oporowskich i ich uboższych krewnych z pobliskiego Oporówka da się także zaobserwować związki osobiste wynikające z protekcji. Jest to jeszcze jedno kryterium pomocnicze stosowane w ustaleniach genealogicznych. Autorka monografii prymasa Władysława Oporowskiego, Zofia Wilk-Woś, odnalazła w otoczeniu tego wpływowego dostojnika kościelnego przynajmniej jednego współrodowca z Oporówka. Był nim Stanisław, określany jako pokojowiec – *cubicularius* arcybiskupa¹⁷. Z funkcją tą pojawił się on w 1451 r., a 2 lata później wystąpił jako jeden z dwóch świadków dokumentu fundacyjnego paulinów oporowskich. Został tu nazwany synem Piotra z Oporówka¹⁸. Nadania tego dokonał arcybiskup Oporowski na łożu śmierci. Dobór świadków mniejszych fundacji kościelnych w XIV i XV w. ograniczał się głównie do współrodowców fundatora¹⁹. Funkcje pełnione przez uboższych krewnych na dworze arcybiskupa wskazują na bliskie związki między przedstawicielami obu rodzin. Stanisław z Oporówka to dla prymasa Władysława nie tylko współrodowiec, ale i krewny oraz bliski sąsiad, stąd protekcja znanego z nepotyzmu dostojnika. Jego przykład ukazuje jednak wyraźnie przepaść oddzielającą obie rodziny już w połowie XV w.

Uposażenie dziesięcinne klasztoru z 1453 r. odpowiada w pełni uposażeniu parafii oporowskiej, erygowanej prawdopodobnie w I połowie XIV w. Prawo patronatu należało wyłącznie do Oporowskich, oni więc byli jedynymi fundatorami kościoła parafialnego, albo z biegiem lat wykupili od niezamożnych sąsiadów całość prawa patronatu. Zasięg parafii oraz jej uposażenie w części obejmowały także działy majątkowe Sulimów z Oporówka, którzy wyrazili zgodę na świadczenie dziesięciny z ról dworskich (folwarcznych) w chwili fundacji.

Na zakończenie rozważań o przynależności rodziny z Oporówka do rodu Sulimów posłużyć się można kryterium imionowym. Kryterium to, znane i często nadużywane przez dawnych genealogów, zostało mocno skrytykowane przez szkołę toruńską. Z konieczności pozostaje jednak nadal jednym z najczęściej wykorzystywanych w polskiej genealogii średniowiecznej²⁰.

¹⁷ Z. Wilk-Woś, *Władysław z Oporowa (ok. 1395–1453) podkanclerzy królewski, biskup wrocławski i arcybiskup gnieźnieński*, „Studia Claramontana” 2003, t. 21, s. 366.

¹⁸ *Zbiór dokumentów zakonu OO. Paulinów w Polsce*, oprac. J. Fijałek, z. 1: 1328–1464, Kraków 1938, nr 140, s. 287. Drugi ze świadków to Jan z Nowej Wsi, kanonik w kolegiacie św. Michała na Wawelu.

¹⁹ K. Mosingiewicz, *Imię jako źródło w badaniach genealogicznych*, [w:] *Genealogia – problemy metodyczne...*, s. 93.

²⁰ O wykorzystaniu imiennictwa w badaniach genealogicznych zob. np. K. Mosingiewicz, *op. cit.*, s. 72–97; J. Bieniak, *Rozmaitości...*, s. 136.

Dotyczy to imion Bogusław, Mikołaj, Piotr i Jan, które występują zarówno u szlachty z Oporówka, jak i u Oporowskich. Z pozostałymi rodzinami Sulimów łęczyckich łączy tę rodzinę ponadto imię Dobiesław – Dobek (występujące u przedstawicieli rodzin ze Sławoszewa i Róźyc). W żadnej z pozostałych rodzin Sulimów łęczyckich nie występują za to, jakże charakterystyczne dla Sulimów z Oporówka, imiona Dadźbóg i Mroczek. Nie znajdujemy wśród nich ani jednego Strzeżysława – Strzeszka czy Budzisława – Budka. Oba wymienione imiona należą, obok Mikołaja i Wojciecha, do ulubionych w wielkopolskich rodzinach Sulimów, a spośród rodzin łęczyckich pierwsze z nich pojawiło się jedynie u szlachty z Dobrej, zaś drugie – w rodzinie z Krzyżanowa. Kryterium imionowe wskazuje więc na bliższe związki genealogiczne łączące rodzinę z Oporówka z pozostałymi Sulimami osiadłymi w północnej części ziemi łęczyckiej, niż z rodziną z Dobrej albo Sulimami wielkopolskimi. W omawianej rodzinie, jako jedynej, pojawiło się imię Zawisza, jakże charakterystyczne dla piętnastowiecznych współrodowców z Małopolski, znane w rodzinach Gamratów i Garbowskich, ze słynnym rycerzem Zawiszą Czarnym na czele. Zawisza z Woli Oporowskiej pojawił się w źródłach już w 1392 r., nadanie dziecku tego imienia nie może więc mieć związku z powszechną w Polsce rycerską sławą Sulimczyka Zawiszy z Garbowa. Imię to trafiło do rodziny z Oporówka za pośrednictwem którejś z żon, zapewne z rodu Porajów. Nie wykluczone, że z rodu tego pochodziła, nieznana bliżej, żona Bogusława (Boguszka) z Oporówka i matka Zawiszy. Powtarzalność niektórych imion w rodzinach z Oporowa i z Oporówka mogła być także efektem naśladownictwa – przyjmowania przez uboższych współrodowców, sąsiadów i klientów imion lokalnych seniorów rodowych, jakimi byli niewątpliwie Oporowscy.

Ważne miejsce w prawidłowym ustaleniu powiązań rodzinnych Sulimów posiada osoba Bogusława z Oporowa, świadka dokumentu króla Kazimierza Wielkiego z 1363 r.²¹ Najczęściej uznaje się go za syna sędziego Stefana i identyfikuje z kanonikiem gnieźnieńskim i późniejszym scholastykiem łęczyckim lub mężem Jachny Chodowskiej, ojcem Helszki, siostry stryjecznej Mikołaja z Oporowa (wnuczki sędziego Stefana). Naszym zdaniem Bogusław z Oporowa z 1363 r. to dziedzic Oporowa Małego (Oporówka). Uznać go należy za męża Heleny i ojca Dobiesława (Dobka) i Bogusława (Boguszka). W tym ostatnim przypadku zdrobniała forma imienia wskazuje na osobę młodszego pokolenia. Taka identyfikacja osoby Bogusława z 1363 r. jest w naszym przekonaniu najwłaściwszym rozwiązaniem i wypełnia brakujące ogniwo genealogiczne²².

Do podziału majątkowego między Stefanem (późniejszym sędzią) a Bogusławem doszło przed połową XIV w. W jego następstwie gniazdo rodzinne, Oporów, został podzielony na dwie części. Zapewne dopiero po tym podziale

²¹ KDP, t. II, cz. 1, nr 308.

²² T. Pietras, *Oporowscy herbu Sulima...*, s. 27–28.

ufundowany został kościół parafialny w Oporowie, prawdopodobnie przez sędziego Stefana. Wskazują na to stosunki dziesięcinne – dziesięciny z ról kmiecych z Oporowa przypadały arcybiskupstwu gnieźnieńskiemu do 1399 r., zaś z Oporówka – do 1471 r. Część Bogusława i jego potomków, nosząca początkowo również miano Oporów, z czasem została nazwana Oporowem Małym czyli Oporówkiem. Za genezą takiej nazwy (zawierającej łacińskie słówko *minor*) najczęściej stoją właśnie podziały majątkowe dóbr.

Oporówek przed 1393 r. został lokowany na prawie niemieckim, w tym roku bowiem spotykamy w źródłach sołtysa z Małego Oporowa²³.

Jeszcze w 1480 r. istniała pamięć o wspólnym pochodzeniu dziedziców z Oporowa i Oporówka. Władysław z Miłonic zyskał folwark w Niegłoszewie na Andrzeju z Niegłoszewa z tytułu prawa bliższości po Annie, wdowie po Janie Malińskim²⁴. Można przyjąć, że Władysław reprezentował piąte pokolenie, a Anna była praprawnuczką (czwarte pokolenie) ich domniemanego wspólnego przodka – ojca sędziego Stefana i Bogusława z Oporowa. Zapiska z 1480 r. stanowi interesujący przyczynek o funkcjonowaniu tradycji genealogicznej w rodzinach szlacheckich.

2. RODZINA Z OPORÓWKA, WOLI MAŁEJ I CZĄSTKOWA

BOGUSŁAW (1363)

Bogusław z Oporowa wystąpił na liście testacyjnej dokumentu króla Kazimierza Wielkiego z 1363 r.²⁵ Tegoż Bogusława uznajemy za dziedzica Oporowa Małego (Oporówka) i przodka Sulimów z Oporówka i Woli Oporowskiej. Bogusław nie pozostawił po sobie śladów w księgach ziemskich łęczyckich i orłowskich, zapewne zmarł jeszcze przed rozpoczęciem prowadzenia przez roczki ziemskie w Łęczycy i Orłowie, zachowanych do dziś, ksiąg wpisów (1385–1389). Zresztą zapiski te początkowo były bardzo skrócone i przetrwały we fragmentach. W zapisce z 20 II 1388 r. wystąpiła [Helena] wdowa i zarazem matka Dobka z Oporówka²⁶. Data ta stanowi więc *terminus ante quem* śmierci ojca rodzeństwa z Oporówka.

Tadeusz Nowak przypuszcza, że wdowa ta pochodziła z rodziny z Bedlna herbu Rola, wzięła bowiem udział w sporze o działę pozostawione we wsiach Bedlno i Kamieniec przez zmarłego scholastyka włocławskiego Mikołaja²⁷.

²³ PKŁ, t. 2, nr 99; S.M. Zajązkowski, *Powiat orłowski...*, s. 79.

²⁴ AGAD, ŁZ, ks. 14, k. 171v.

²⁵ KDP, t. II, cz. 1, nr 308.

²⁶ PKŁ, t. 1, nr 641.

²⁷ T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 304, 340.

ZAKOŃCZENIE

Podsumowując nasze wywody, odwołajmy się najpierw do statystyki. W pracy udało się zidentyfikować 237 osób należących do 5 linii reprezentujących średniozamożną i drobną szlachtę herbu Sulima w ziemi łeczyckiej. Znacznie więcej udało się uchwycić w źródłach mężczyzn niż kobiet, choć proporcja 139 do 98, czyli 58,6% do 41,4% nie jest aż tak bardzo przygniatająca. Tym niemniej, pewna liczba kobiet z pewnością nie została uwzględniona w niniejszym zestawieniu ze względu na lakoniczność dotyczących wielu z nich informacji źródłowych, które nie pozwalają na rozpoznanie kręgów rodzinnych, z którymi były związane. Rodzina pochodząca z Oporówka i Woli Oporowskiej reprezentowana była przez 79 osób, w tym 40 mężczyzn i 38 kobiet. W linii Sulimów z Krzyżanowa i Krzyżanówka zidentyfikowano 42 osoby, w tym 30 mężczyzn i 12 kobiet. W kręgu rodzinnym związanym ze Sławoszewem i Dalikowem doliczyć się można 44 osób, wśród których było 25 mężczyzn i 19 kobiet. Najmniej liczną okazuje się rodzina z Dobrej i Maszkowic, z którą związać można 20 osób, po 10 mężczyzn i kobiet. Sulimowie z Różyc Sulimowych i Trojanowych to społeczność licząca 53 osoby, w tym 34 mężczyzn i 19 kobiet.

W odniesieniu do Sulimów z Oporówka, w przypadku niektórych gałęzi możemy odtworzyć 6 pokoleń, przy czym ostatnie z nich najczęściej rozpoczynało swoją samodzielną działalność już na początku epoki nowożytnej. W pierwszych dziesięcioleciach XVI w. herbem Sulima legitymowały się rodziny Oporowskich z Oporówka, Kamińskich (Kamieńskich) z Kamienniej i Gołędzkiego oraz Wolskich z Woli Oporowskiej i Gołędzkiego. Jednak w porównaniu ze stanem posiadania u schyłku XIV w., gdy Sulimowie z Oporówka byli właścicielami 5 wsi w całości (Oporówek, Wola Oporowska, Kamienna, Gołędzkie, Wola Mała) i działu w Częstkowiu, widzimy poważny ubytek dóbr ziemskich znajdujących się w ręku ich potomków w linii męskiej. Było to następstwem braku potomków męskich w kolejnych pokoleniach kilku gałęzi z linii Sulimów wywodzących się z Oporówka (potomkowie Dobiesława zm. po 1400 r.). Jedynymi sukcesorkami wsi Wola Mała oraz

działów w Oporowie i Cząstkowie były jedynie córki lub siostry dotychczasowych właścicieli herbu Sulima, które w następstwie zawartych małżeństw wniosły wspomniane dobra do majątków swych mężów pochodzących z innych rodów. Stan posiadania Sulimów umniejszała także sprzedaż poszczególnych działów w kilku wyżej wymienionych wsiach szlachcie innych herbów. Jednocześnie nie jest nam znany fakt nabycia wieczystego dóbr w innych wsiach przez Sulimów pochodzących z Oporówka i Woli.

Gałąź średniozamożnej rodziny z Krzyżanowa szybko wygasła, bowiem jej ostatni męski przedstawiciel zmarł w 1423 r., zaś ostatnia sukcesorka dóbr rodzinnych wniosła je do rodzin swych kolejnych dwóch mężów pochodzących z rodów Jelitów i Ogonów, którzy rychło się ich pozbyli. Szybko ubożała gałąź pisząca się z Krzyżanówka, której przedstawiciele sprzedali znaczną część dziedzictwa. Na pauperyzację Krzyżanowskich wpłynęło także ich nadmierne rozrodzenie, a w związku z tym u schyłku XV w. i w początkach XVI w. przenosili się oni do dóbr swych małżonek lub nawet do miast. Warto zauważyć, że część działów ziemskich posiadanych przez dziedziców z Krzyżanowa przejęli z czasem Oporowscy z Oporowa, utrzymując je nadal w posiadaniu rodu Sulimów.

Rodzina Sulimów ze Sławoszewa posiadała działę w tej wsi i Konarach. W bliżej nieznanym nam okolicznościach najwybitniejszy przedstawiciel tej rodziny, Jan ze Sławoszewa, pisarz ziemski łęczycki, pozyskał wieś parafialną Dalików i na pewien czas obronił wywodzącą się od niego gałąź Sulimów z Dalikowa przed zubożeniem. Dotknęła ona inne gałęzie tej rodziny, choć przed całkowitym popadnięciem w szeregi szlachty zaściankowej zabezpieczyły Sulimów małżeństwa z dziedziczkami działów w Lesznie i Jarochowie, które to wsie stały się następnie podstawą ich działalności gospodarczej.

Status rodziny zbliżonej do średniozamożnej udało się utrzymywać dziedzicom z Dobrej. Z pewnością wpływ na to miał fakt dziedziczenia w dwóch pokoleniach majątku tylko przez jednego przedstawiciela rodziny, w związku z wyborem kariery kościelnej przez innych braci.

Kręgi drobnoszlacheckie reprezentowały spokrewnione ze sobą rodziny z Różyc Sulimowych i Trojanowych. Pierwsza z tych wsi przez 4 pokolenia utrzymywana była w ręku jednego przedstawiciela rodziny. Jednak konieczność wypłacenia przez Piotra Sulimę posagów kilku siostram i pozostawienie przez niego czworga dzieci spowodował podział tej osady na kilka części. Przyczyniło się to do zubożenia tej gałęzi Sulimów, sprzedaży posiadanych działów i wejścia do Różyc Sulimowych rodzin innych herbów, w tym także małżonków sióstr, a następnie ich potomków. Znacznie bardziej rozrodzona była linia Sulimów z Różyc Trojanowych, choć i tutaj gałąź wywodząca się od Trojana posiadała w kolejnych 3 pokoleniach ostatecznie tylko po jednym sukcesorze rodzinnych majątków. Bardziej rozrodzona była gałąź pocho-

dząca od Nacka, ale to ona szybciej wygasła, a ostatnim jej przedstawicielem był duchowny – Jan, altarysta w Turze.

Miarą znaczenia i prestiżu poszczególnych rodzin było sprawowanie urzędów. Zaszczyt uzyskania nominacji na urząd ziemski w omawianej zbiorowości dotyczy jedynie dziedziców z Krzyżanowa (Franek, podsędek łączycki i Jan, kasztelan brzeziński) oraz Sławoszewa (Jan, pisarz ziemski łączycki).

Nieco więcej osób sprawowało rozmaite funkcje sędziowskie, burgrabio-wskie i komornicze (Jan Nogieć z Oporówka, Mroczek z Oporówka, Piotr Jelitko z Oporówka, Piotr z Kamiennej, Jan z Krzyżanówka, Piotr z Krzyżanówka, Włodzimierz ze Sławoszewa, Mikołaj ze Sławoszewa, Stefan z Leszna, Nacek z Różyc Trojanowych).

Niewielu, bowiem jedynie 6 (co stanowi 4,3%) z omawianych łączyckich Sulimów, decydowało się na karierę kościelną. Piotr z Różyc Sulimowych był kanonikiem wrocławskim, a następnie archidiaconem łączyckim. Pełnił także funkcję oficjała łączyckiego. Zmarł on jednak w pełni sił, w wieku około 45 lat. Dobrze zapowiadającą się karierę Ninogniewa z Dobrej, kantora wiślickiego oraz kanonika łączyckiego i krakowskiego, przerwała przedwczesna śmierć w wieku około 35 lat. Jego bratanek Strzeszek z Dobrej został jedynie plebanem w rodzinnej wsi, gdzie zresztą Dobrscy posiadali prawa patronackie. Plebanem w Rzujewicach został także Hieronim z Różyc Trojanowych. Jego brat stryjeczny, wspomniany już wyżej Jan z Różyc Trojanowych, pozyskał beneficjum altarysty w Turze. W przypadku Władysława z Leszna nie posiadamy wiadomości o uzyskaniu przez niego beneficjum kościelnego.

Czterej z wymienionych duchownych (Ninogniew z Dobrej, Piotr z Różyc Sulimowych, Hieronim z Różyc Trojanowych, Strzeszek z Dobrej), a także Dobiesław z Oporówka, studiowali na Akademii Krakowskiej.

Dostrzegana w ówczesnym społeczeństwie zasada równości w doborze współmałżonków pozwala nam ocenić pozycję społeczną interesujących nas osób. Wysokość posagów i wian jest jedną z ważnych wskazówek umożliwiających w miarę precyzyjne określenie statusu majątkowego rodziny¹. Posag liczący 100 grzywien można uważać w XV w. za podkreślenie przynależności danej osoby lub rodziny do grona zamożnej szlachty, która może zostać zaliczona przez historyka do powiatowej elity, lub przynajmniej do grupy zgłaszającej takie aspiracje i pragnącej tak być postrzeganą przez otoczenie. Z tego punktu widzenia korzystne małżeństwo zawarł Dobiesław z Woli Oporowskiej, któremu żona Katarzyna z Borysławic wniosła w posagu

¹ Dla porównania zob. T. Pietras, *Koligacje małżeńskie Oporowskich w XV i w pierwszej połowie XVI wieku*, „Rocznik Łódzki” 2013, t. 60, s. 227–228; idem, *Oporowscy herbu Sulima. Kariera rodziny możnowładczej w późnośredniowiecznej Polsce*, Łódź 2014, *passim*. Pozycja Oporowskich na łączyckim, a następnie ogólnopolskim „ryнку matrymonialnym” oraz sumy posagowo-wienne rosły z pokolenia na pokolenie, równoległe z ich karierą polityczną, czego nie można niestety powiedzieć o ich uboższych łączyckich współrodowcach.

100 grzywien. Tej samej wielkości posag otrzymał jego syn Mikołaj z Woli Oporowskiej za żonę Barbarę, której pochodzenia jednak nie znamy. Zapewne sumą 100 grzywien wyposażona została Małgorzata, córka Racibora z Koźła, żona Jana ze Sławoszewa, pisarza ziemskiego łęczyckiego. Wnosić to można na podstawie analogii w nawiązaniu do znanych posagów innych córek Racibora.

Odrębnie potraktować należy zapisy znacznie wyższych sum posagowo-wiennych będących zabezpieczeniem dóbr wnoszonych przez żonę do majątku męża, co widzimy w przypadku małżeństwa Franka z Krzyżanowa z Anną z Karszewa.

Z córek pochodzących z kręgu omawianych rodzin herbu Sulima, posagiem liczącym 100 grzywien wyposażona została Wichna, córka Sąda z Dobrej i żona Stefana Puczka z Nędzierzewa, stolnika łęczyckiego. Godny odnotowania jest zapis 100 kop wiana uczyniony przez Jana z Chełmicy, kasztelana rypińskiego, na rzecz żony Wichny z Krzyżanowa. Również dwaj mężowie jej bratanicy, Małgorzaty z Krzyżanowa, piastowali urzędy ziemskie (Piotr z Krzewaty, chorąży większy łęczycki i Jan z Kutna, stolnik, podkomorzy i kasztelan gostyniński). Znamy tylko dwa małżeństwa omawianych w pracy Sulimów z córkami urzędników ziemskich. Janisław z Maszkowic poślubił Katarzynę, córkę Jakusza z Orłowa, kasztelana brzezińskiego, zaś Mroczek z Oporówka ożenił się z Gierką, córką Dzierśława ze Strykowa, podsędką łęczyckiego.

Wysokość otrzymywanych i wypłacanych posagów, związki małżeńskie Sulimów oraz ich córek i sióstr z rodzinami urzędniczymi potwierdzają, że status średniej szlachty utrzymała wygasła gałąź Sulimów z Krzyżanowa oraz wybijające się jednostki z innych rodzin, do których przede wszystkim zaliczyć należy Jana ze Sławoszewa. Na przełomie XIV–XV w. jeszcze niewiele ustępowały im w zakresie zamożności rodziny z Dobrej i Oporówka. Brak wybitniejszych jednostek, wysoka dynamika demograficzna, widoczna zwłaszcza u Sulimów z Oporówka, doprowadziły do szybkiego ich zubożenia. Analogiczny proces pauperyzacji uwarunkowanej genealogicznie widzimy u Krzyżanowskich z Krzyżanówka, gdzie w ostatniej ćwierci XV w. występowały już posagi w wysokości 20 grzywien i jeszcze niższe. Podobne tempo procesu ubożenia dostrzec można u Sulimów z Różyc Sulimowych i Trojanowych oraz niektórych ze Sławoszewa, które już u schyłku XIV w. dysponowały niedużym majątkiem (działy w jednej lub dwóch wsiach). Próbą utrzymania dotychczasowej pozycji majątkowej był niedział, nie tylko braterski, ale także obejmujący braci stryjecznych. Jednak w momencie jego rozwiązania poszczególni właściciele posiadali już tylko działki wsi, a niekiedy nawet przedmiotem podziału były pojedyncze łany.

Należy zwrócić uwagę na elementy protekcji i wzajemnego wspierania się Sulimów w ziemi łęczyckiej, szczególnie w nawiązaniu do najwybitniejszej rodziny tego herbu – Oporowskich, którzy weszli w następstwie rozwoju kariery Mikołaja z Oporowa, wojewody łęczyckiego, w szeregi możnowładztwa Królestwa Polskiego². W okresie pełnienia przez Mikołaja, a także jego syna Piotra, urzędu starosty łęczyckiego, funkcję burgrabiego łęczyckiego sprawowali: Jan z Krzyżanówka, Piotr z Krzyżanówka i Piotr Jelitko z Oporówka. W otoczeniu Władysława Oporowskiego, biskupa włocławskiego i arcybiskupa gnieźnieńskiego, pojawiali się inni Sulimowie, w tym także osoby z interesujących nas rodzin. Oporowscy występowali w roli dzielców i sędziów polubownych w sprawach dotyczących ich uboższych pobratymców herbowych. Ci zaś występowali w roli pełnomocników sądowych lub świadków w procesach toczonych przez Oporowskich. Dochodziło także do transakcji majątkowych między Oporowskimi a innymi Sulimami, zwłaszcza tymi, którzy będąc w trudnej sytuacji materialnej decydowali się sprzedać lub zastawić swoje dobra lub jakieś ich części. Analogiczne kontakty, jak wyżej wymienione, dostrzec można między poszczególnymi liniami omawianych w tej pracy Sulimów. Nie oznacza to, iż między interesującymi nas Sulimami nie dochodziło do sporów i procesów. Przybierały one niekiedy bardzo ostry charakter, czego najbardziej wymownym przykładem jest zabójstwo Andrzeja z Woli Oporowskiej przez jego stryjecznego bratanka Jakuba z Golędzkiego.

Przeprowadzone badania genealogiczne nad kilkoma liniami Sulimów łęczyckich z pewnością nie rozstrzygnęły wszystkich problemów dotyczących dziejów omawianych rodzin, ale mamy nadzieję, że dostarczają bogatego materiału porównawczego do dalszych badań nad społeczeństwem szlacheckim okresu późnego średniowiecza w Królestwie Polskim.

² Ibidem, s. 43–53 i in.

TABLICE GENEALOGICZNE

skróty zastosowane w tablicach genealogicznych:

* – urodzony

~ – małżeństwo

† – zmarł

1 v. – primo voto

2 v. – secundo voto

abp – arcybiskup

adm. – administrator

arch. – archidiakon

brzez. – brzeziński

burg. – burgrabia

c. – córka

chor. – chorąży

gostyn. – gostyniński

h. – herbu

kan. – kanonik

kaszt. – kasztelan

kom. – komornik

krak. – krakowski

ks. – ksiązę

łącz. – łączycy

NN – nieznanego imienia

notar. – notariusz

ok. – około

p. – przed rokiem

pis. – pisarz

prob. – proboszcz

psęd. – podsędek

publ. – publiczny

sand. – sandomierski

stud. – student

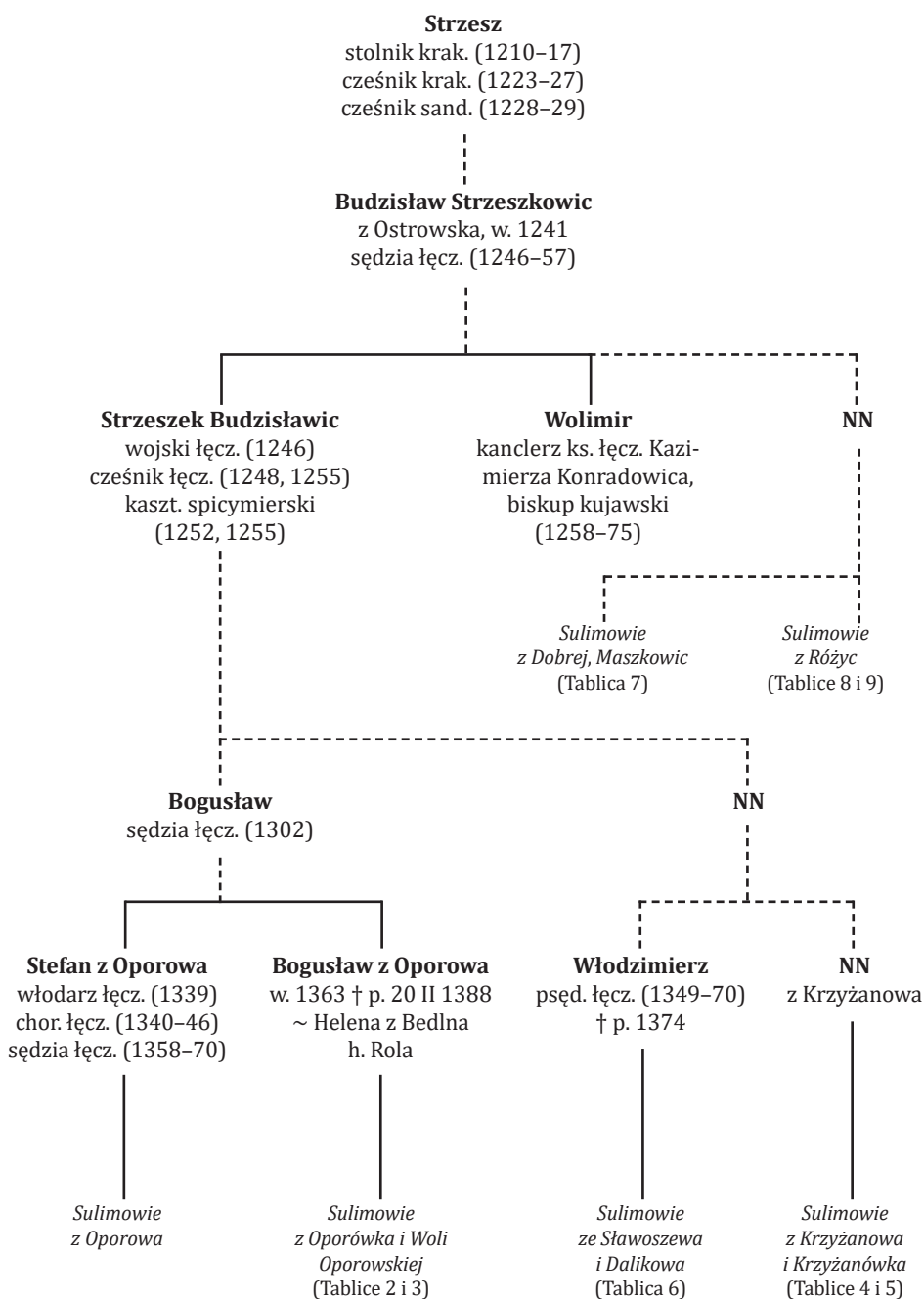
w. – wzmiankowany (-a) w latach

włocł. – włocławski

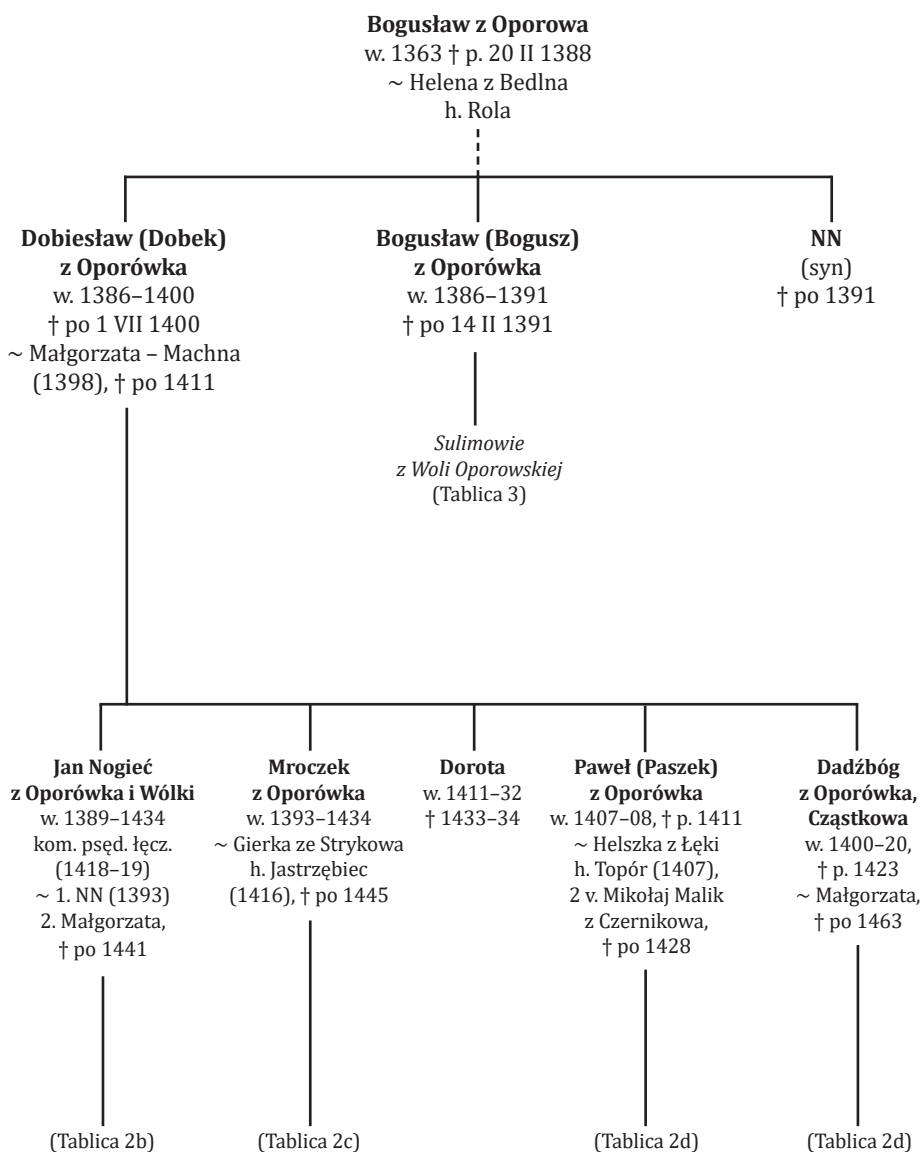
włod. – włodarz

ziem. – ziemski

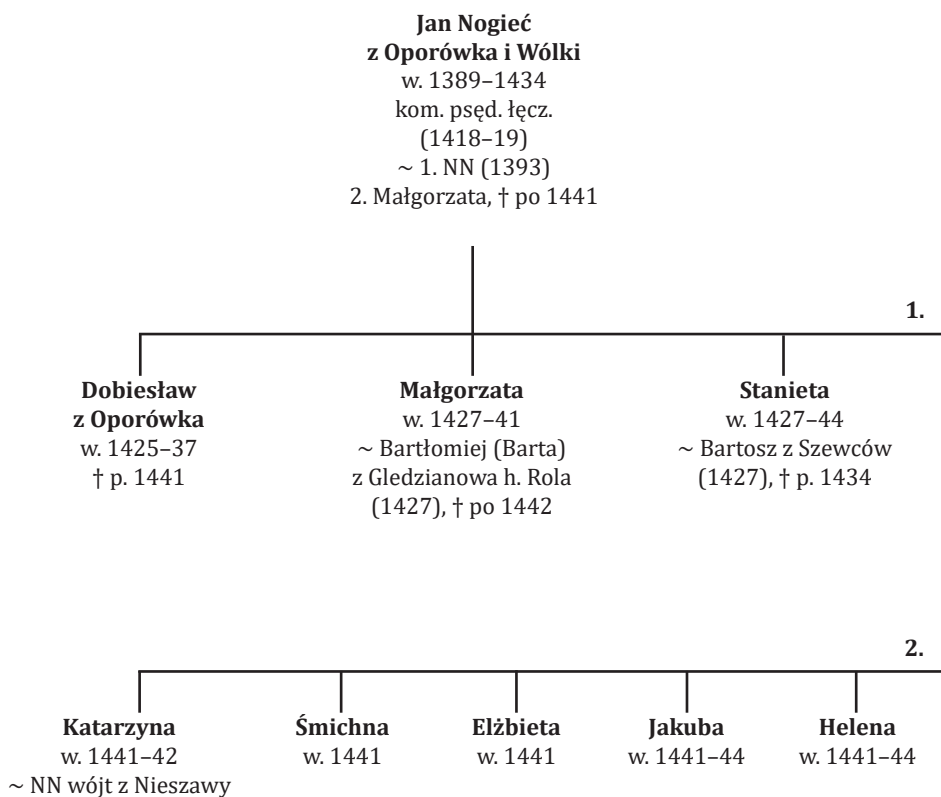
Tablica 1. Hipotetyczni antenaci Sulimów łeczyckich

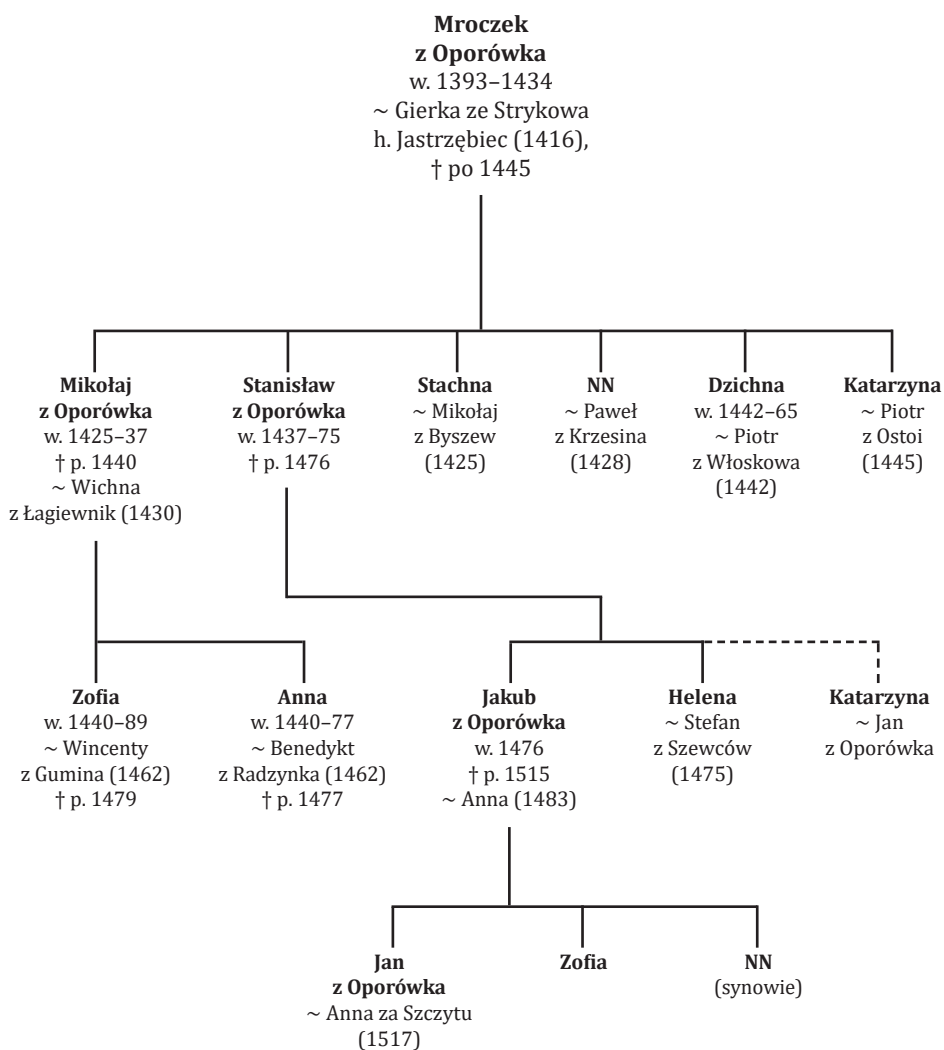
Tablica 2a. Sulimowie z Oporówka (pierwsze pokolenia)

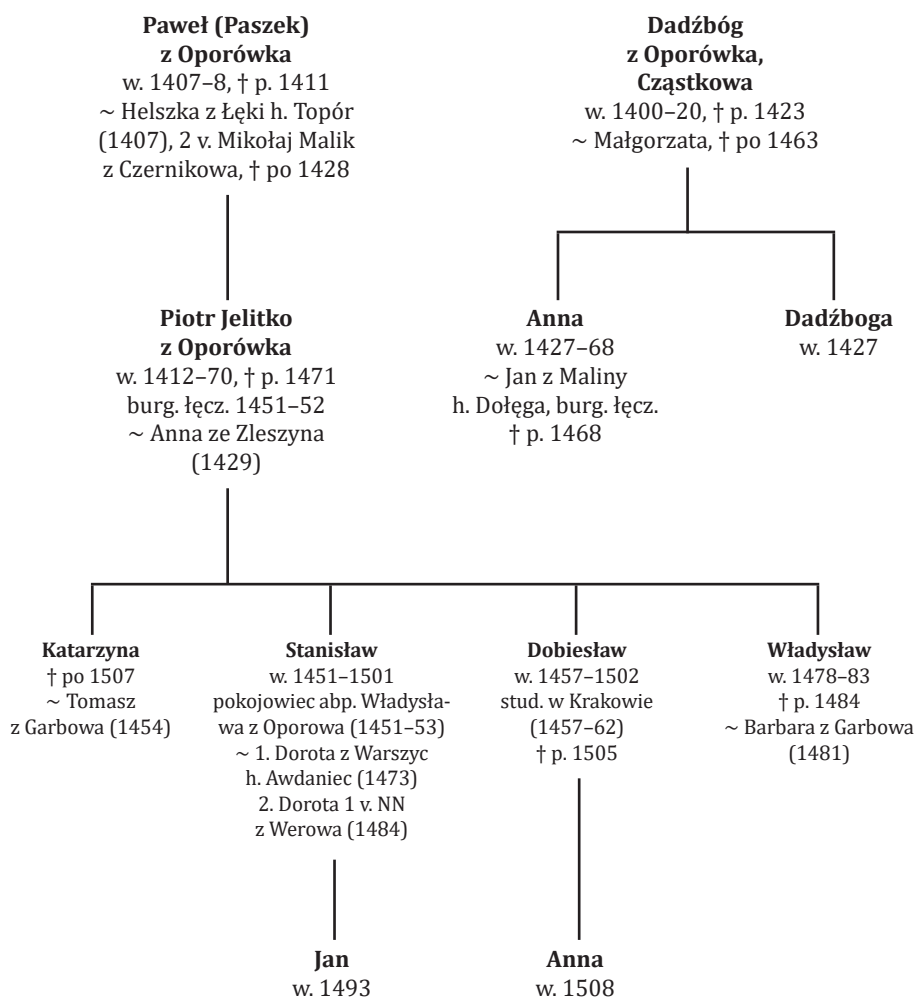
Tablica 2b. Sulimowie z Oporówka (potomkowie Jana Nogiecia)

Tablica 2c. Sulimowie z Oporówka (potomkowie Mrocza)

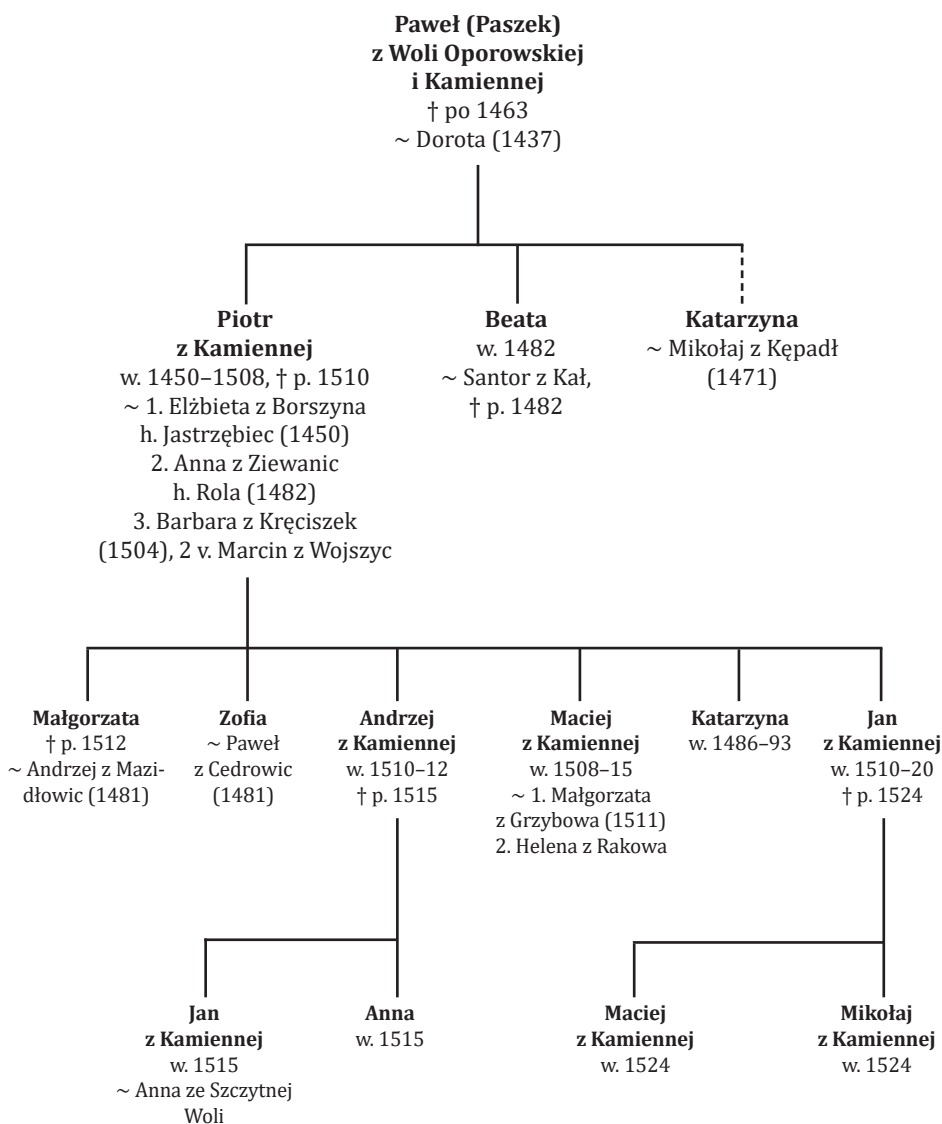
Tablica 2d. Sulimowie z Oporówka (potomkowie Paszka i Dadźboga)

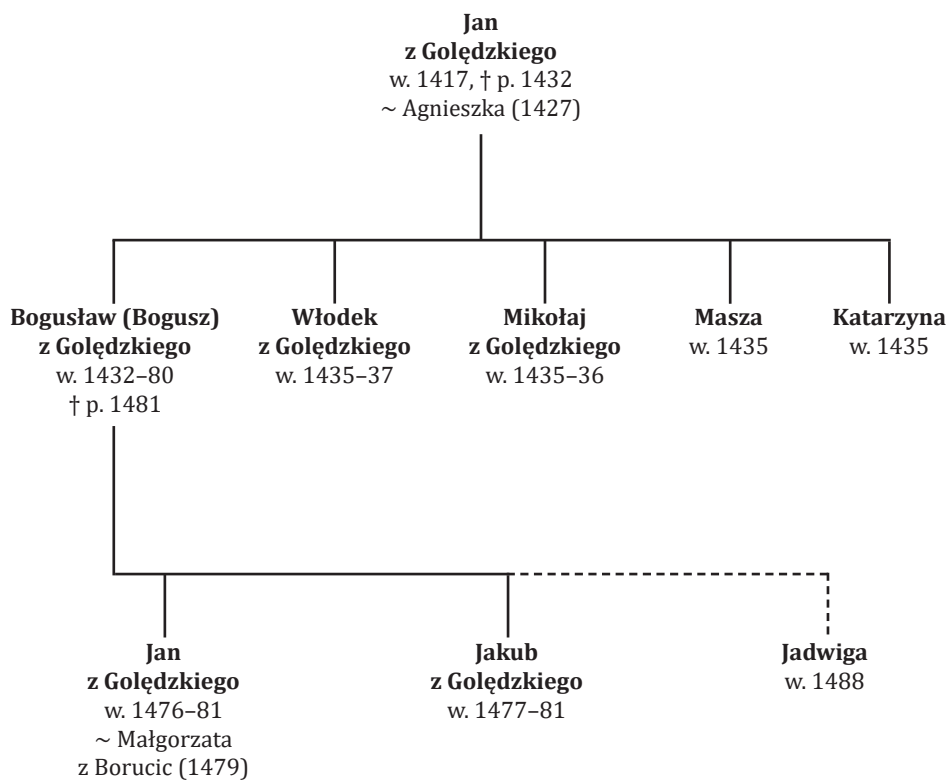
Tablica 3a. Sulimowie z Woli Oporowskiej (pierwsze pokolenia)

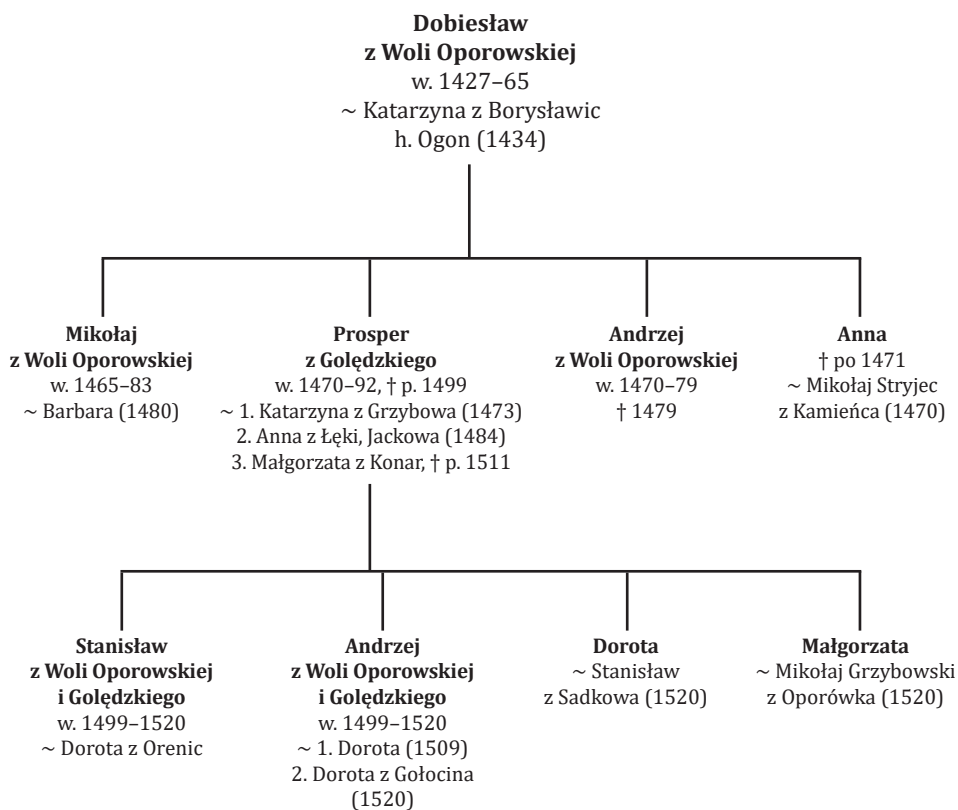
Tablica 3b. Sulimowie z Woli Oporowskiej (potomkowie Pawła)

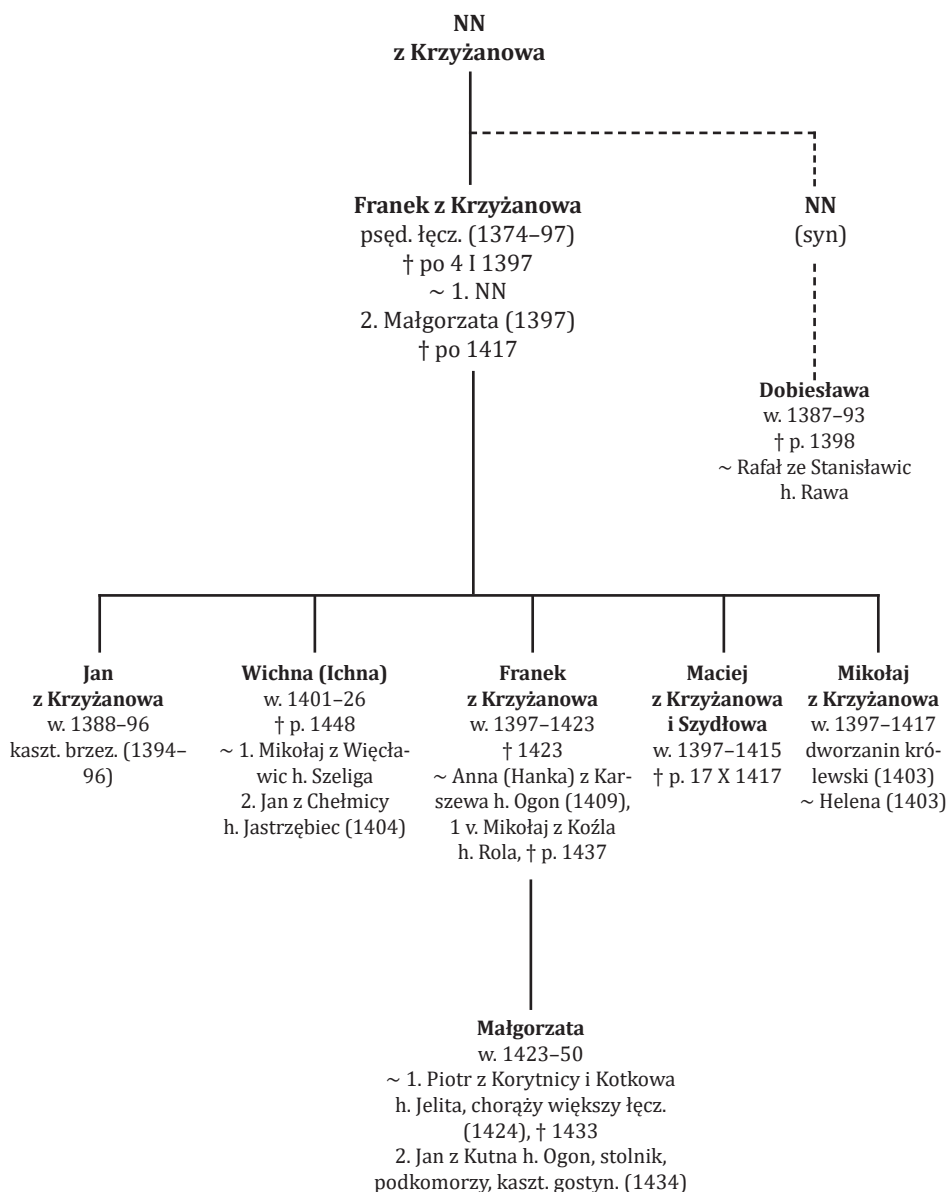
Tablica 3c. Sulimowie z Woli Oporowskiej (potomkowie Jana)

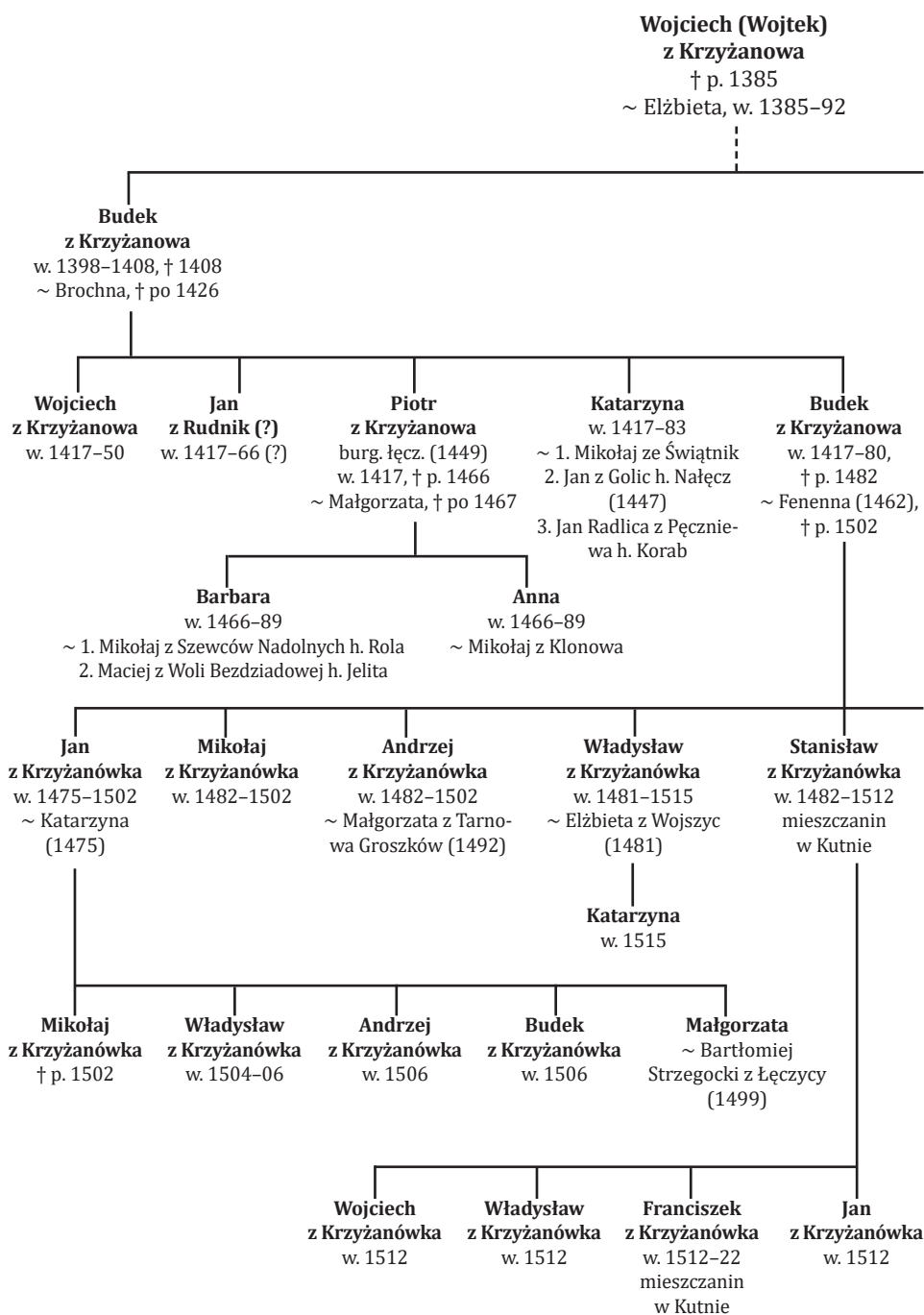
Tablica 3d. Sulimowie z Woli Oporowskiej (potomkowie Dobiesława)

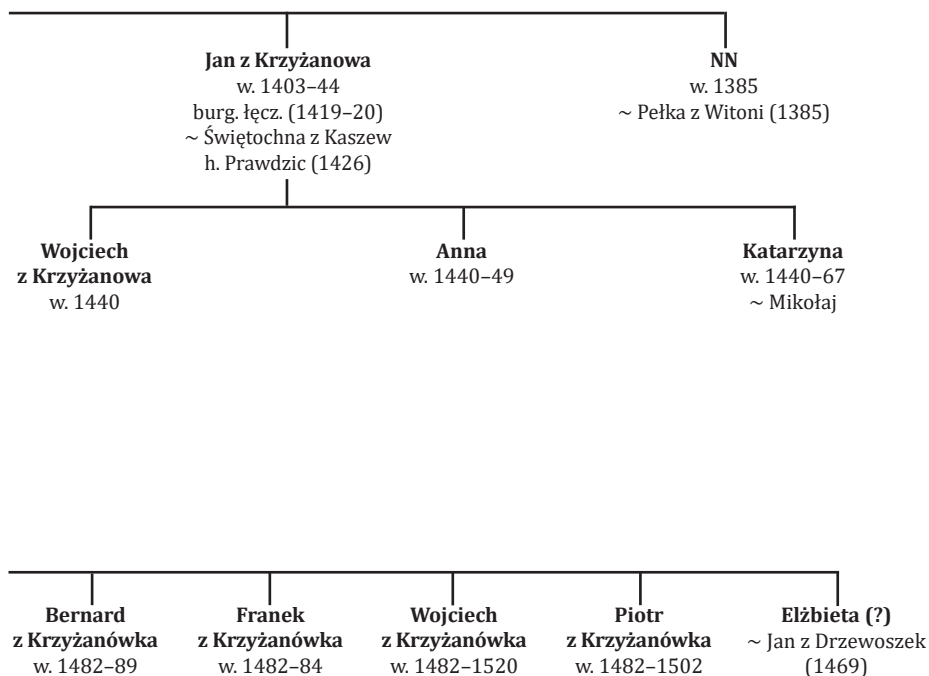

Tablica 4. Sulimowie z Krzyżanowa (potomkowie Franka)

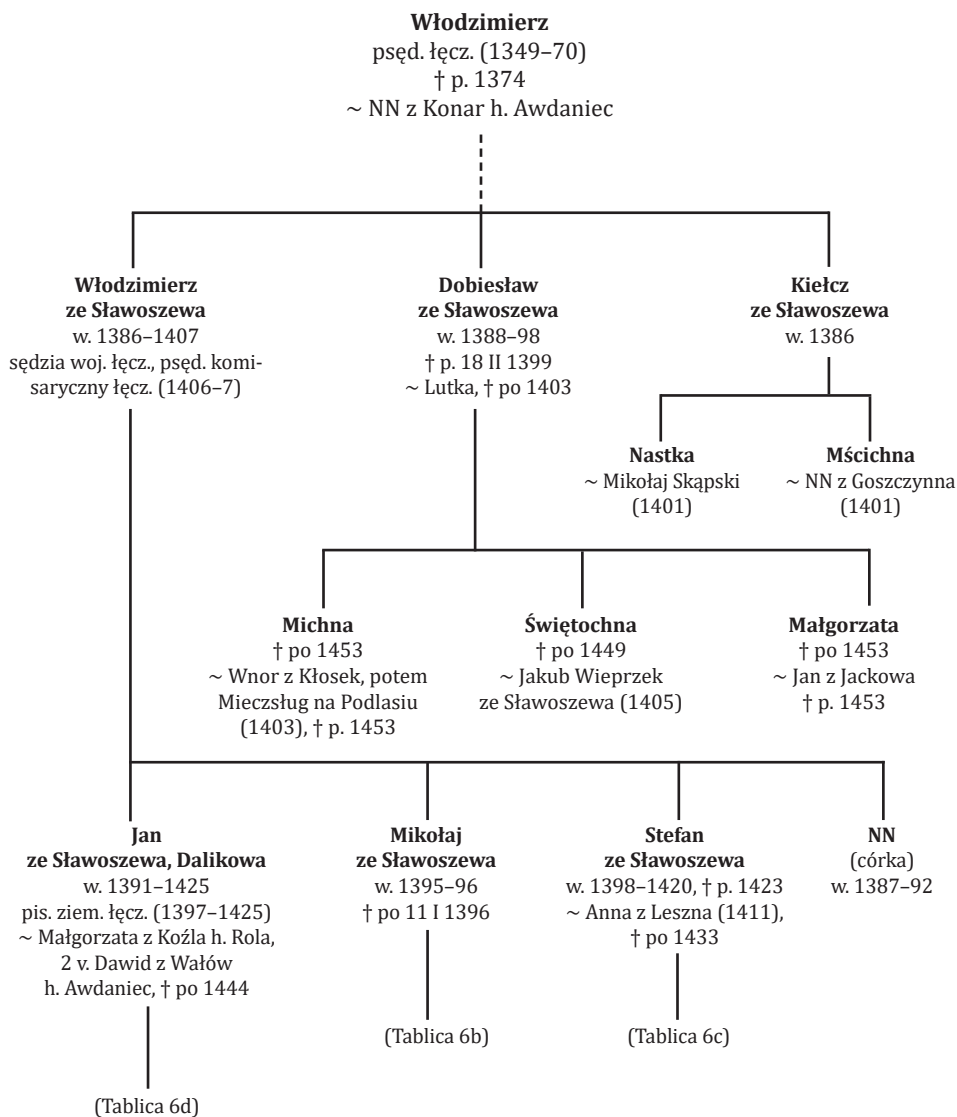

Tablica 5. Sulimowie z Krzyżanówka (potomkowie Wojciecha)

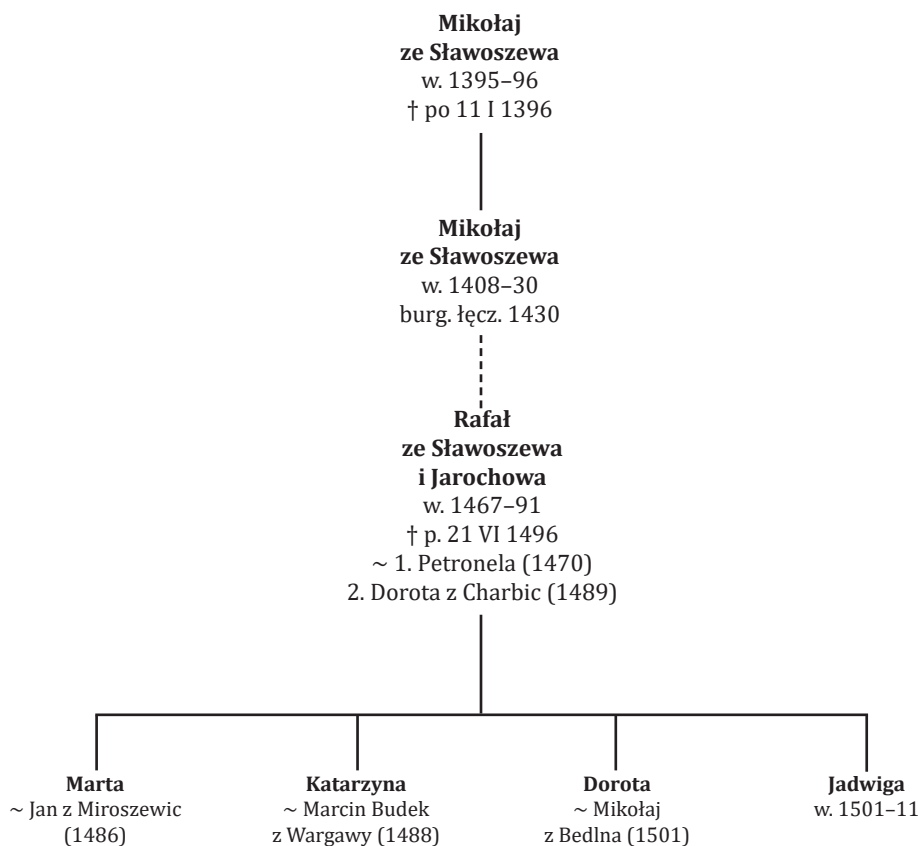

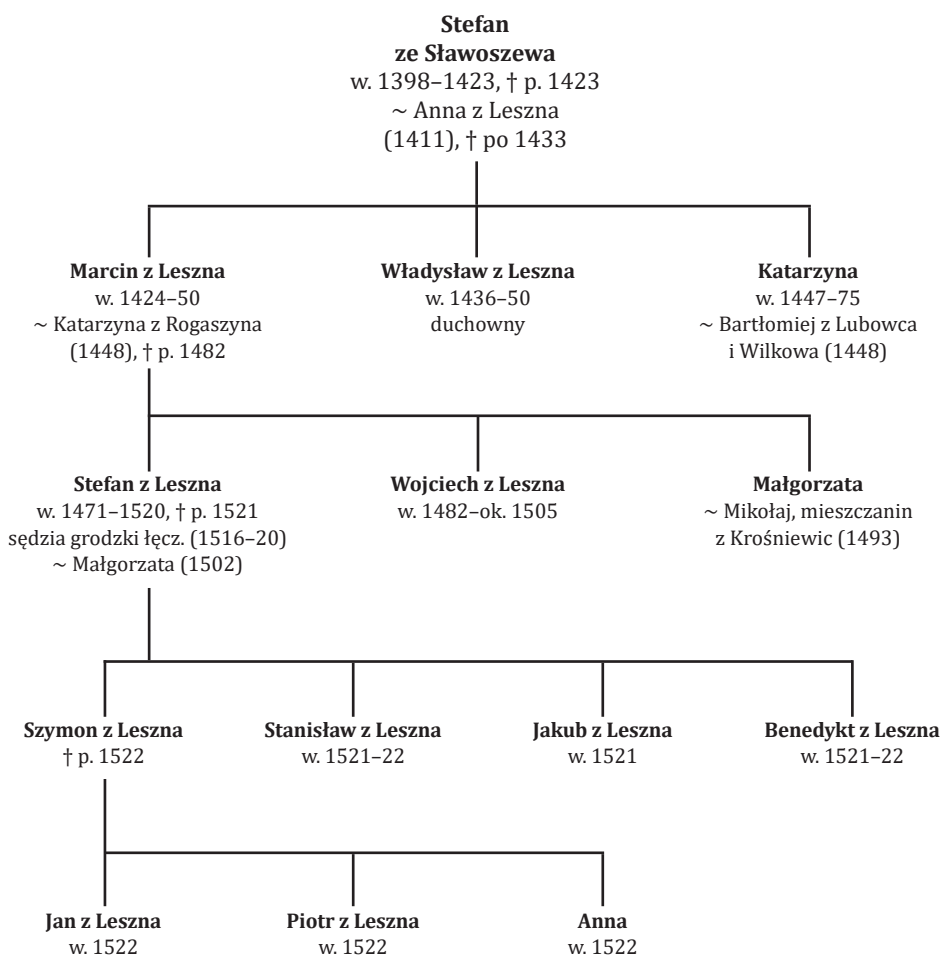
Tablica 6a. Sulimowie ze Sławoszewa (pierwsze pokolenia)

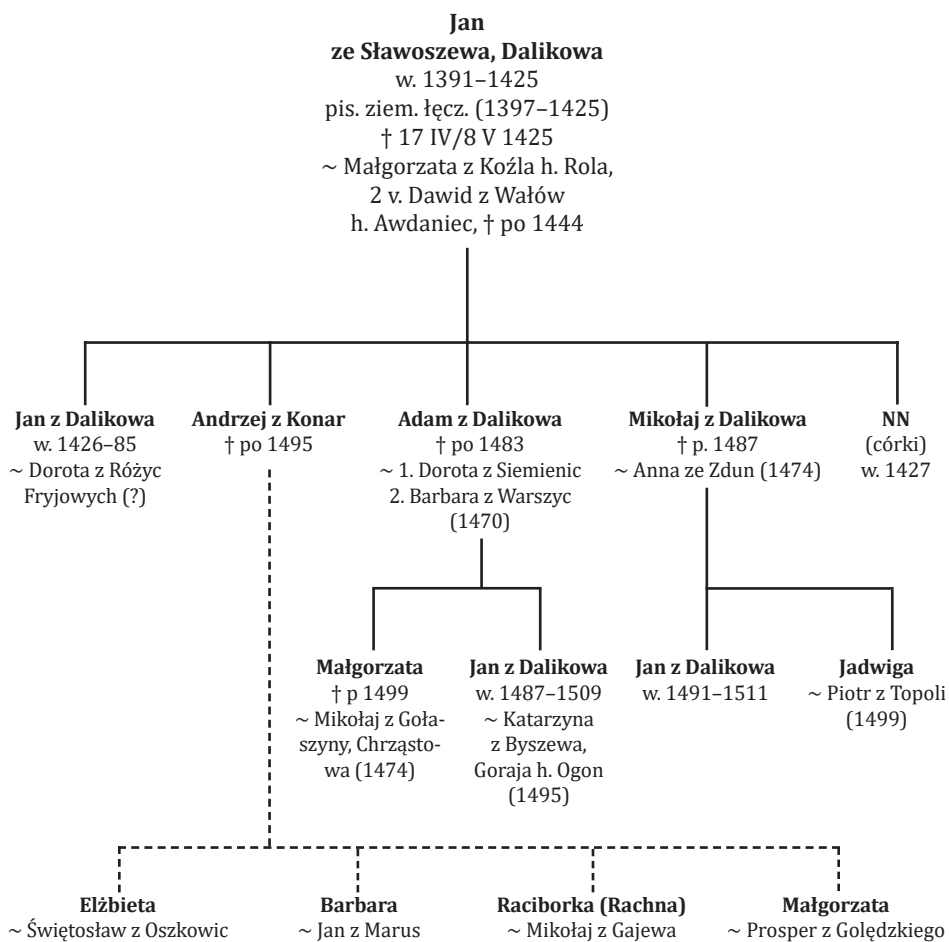
Tablica 6b. Sulimowie ze Sławoszewa i Jarochowa

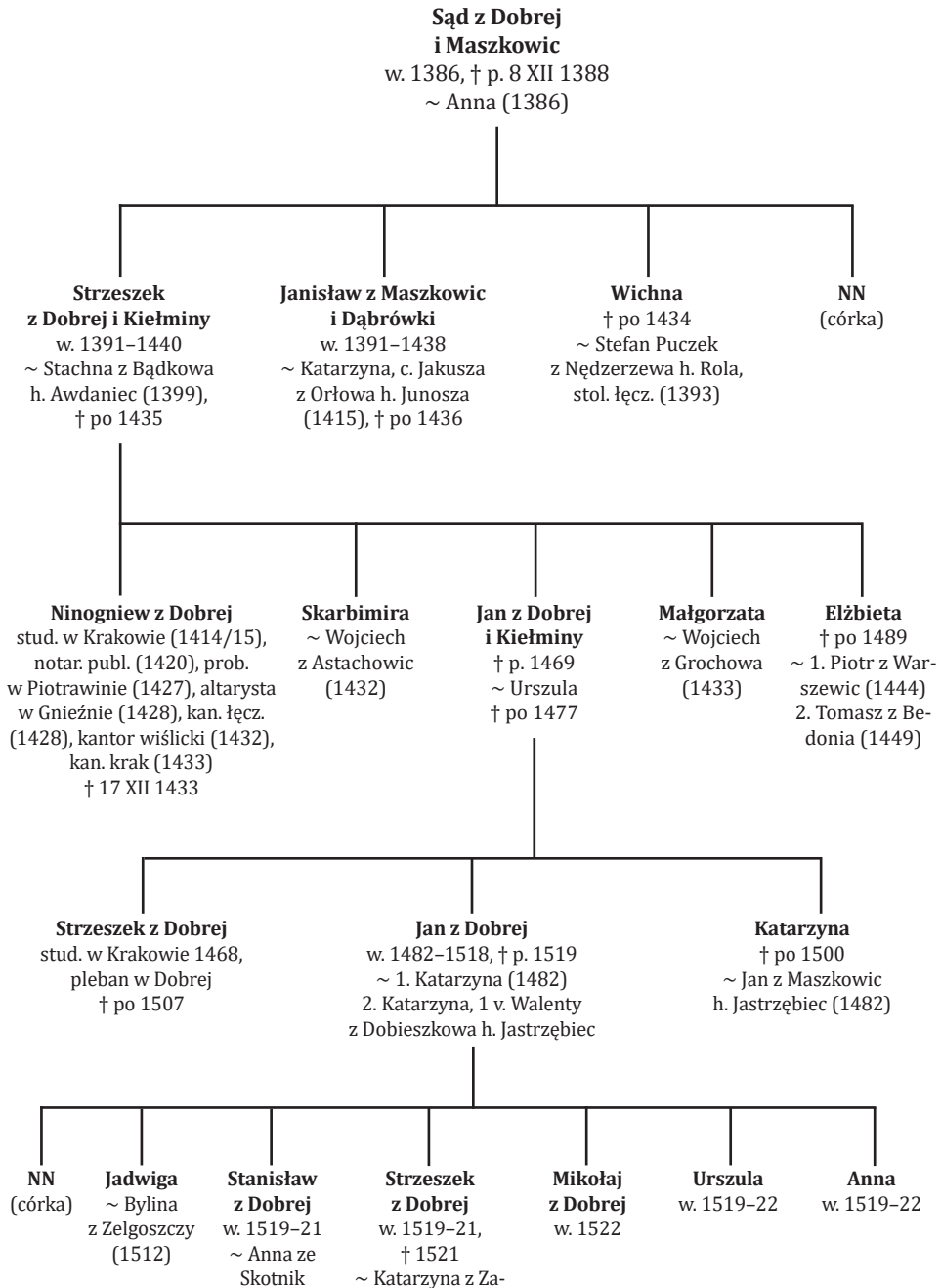
Tablica 6c. Sulimowie ze Sławoszewa i Leszna

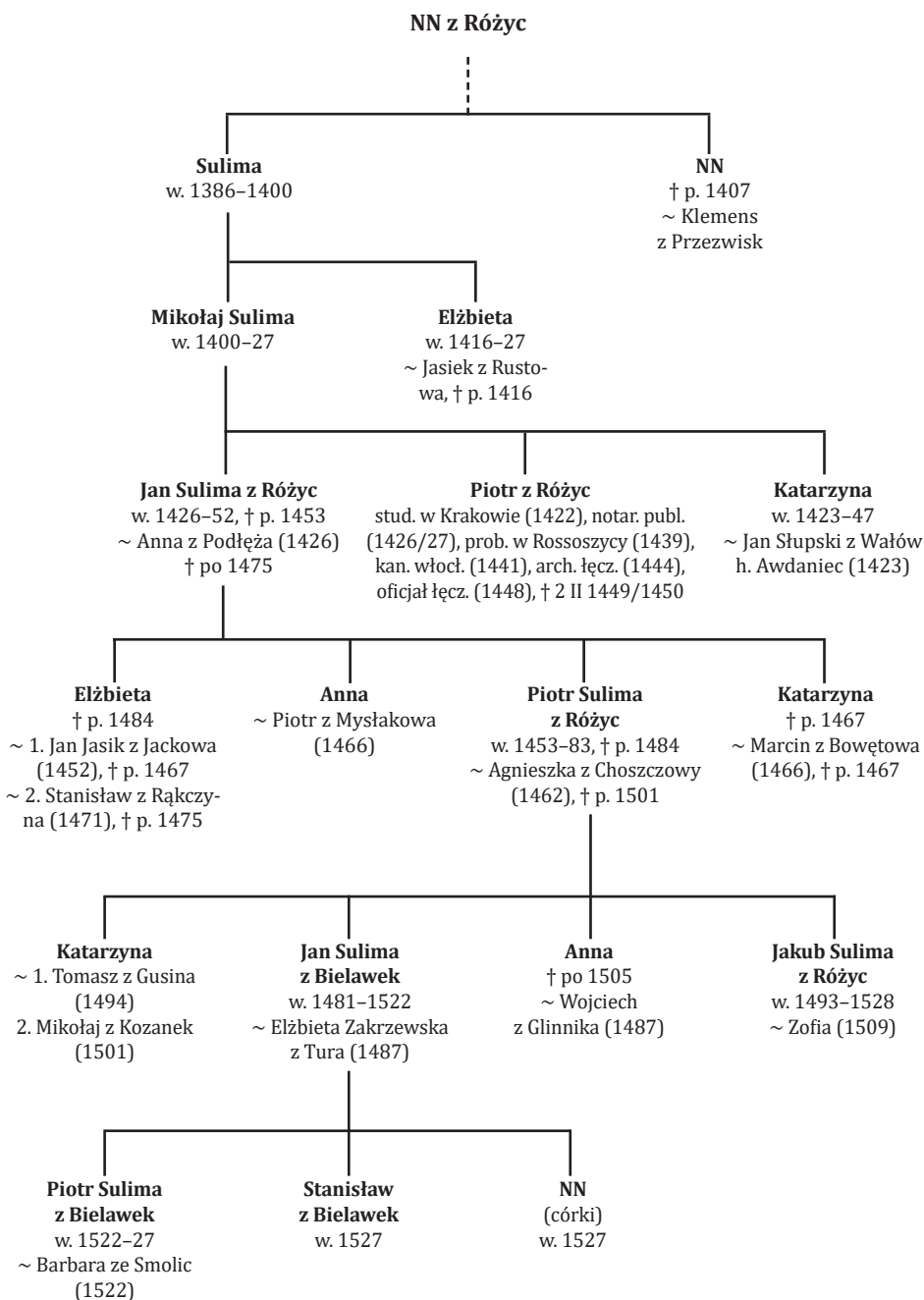
Tablica 6d. Sulimowie z Dalikowa i Konar

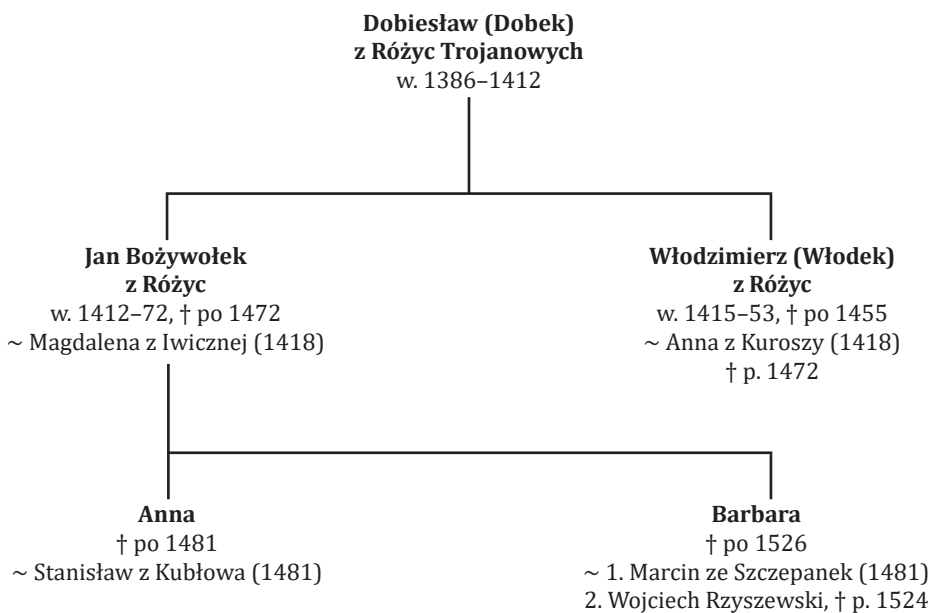
Tablica 7. Sulimowie z Dobrej, Maszkowic i Kiełminy

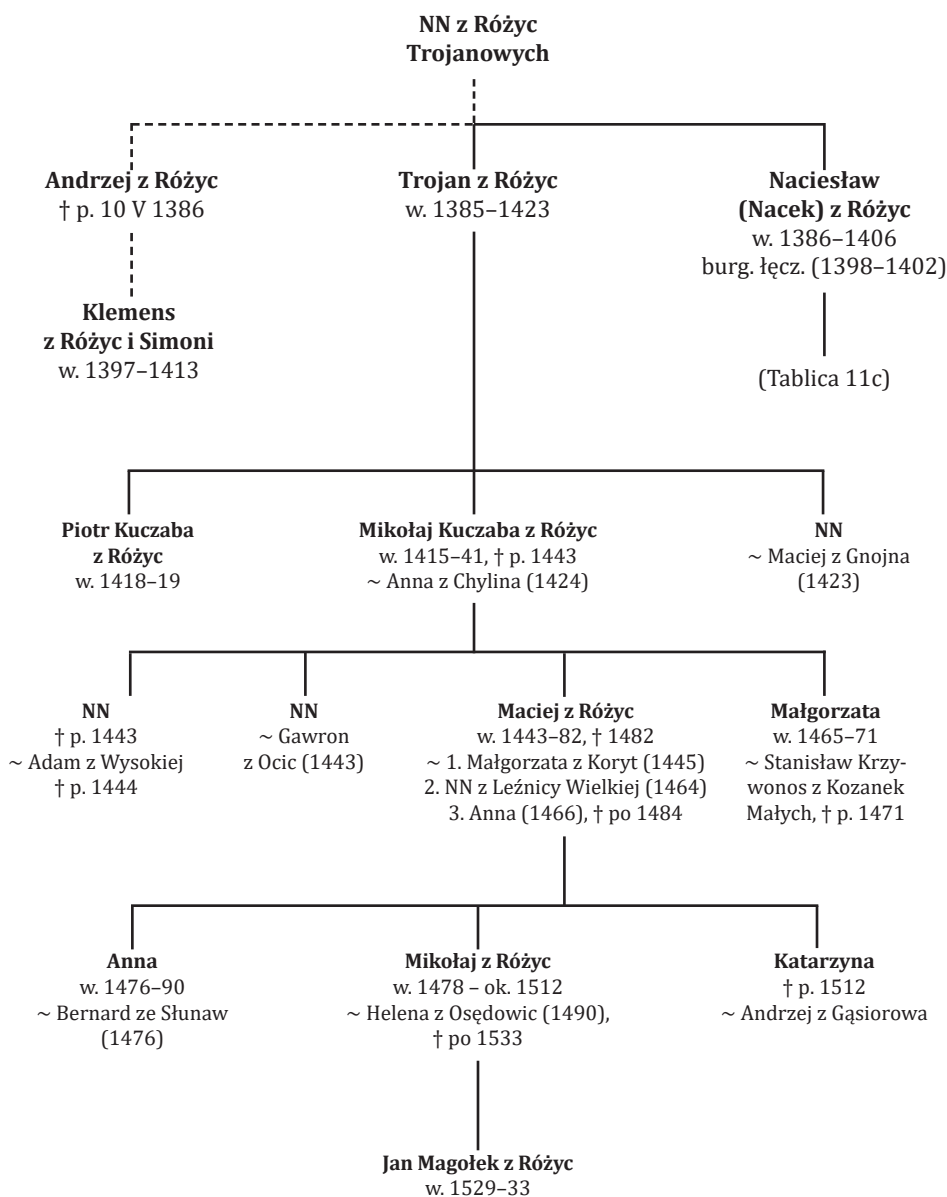
Tablica 8. Sulimowie z Różyc Sulimowych i Bielawek

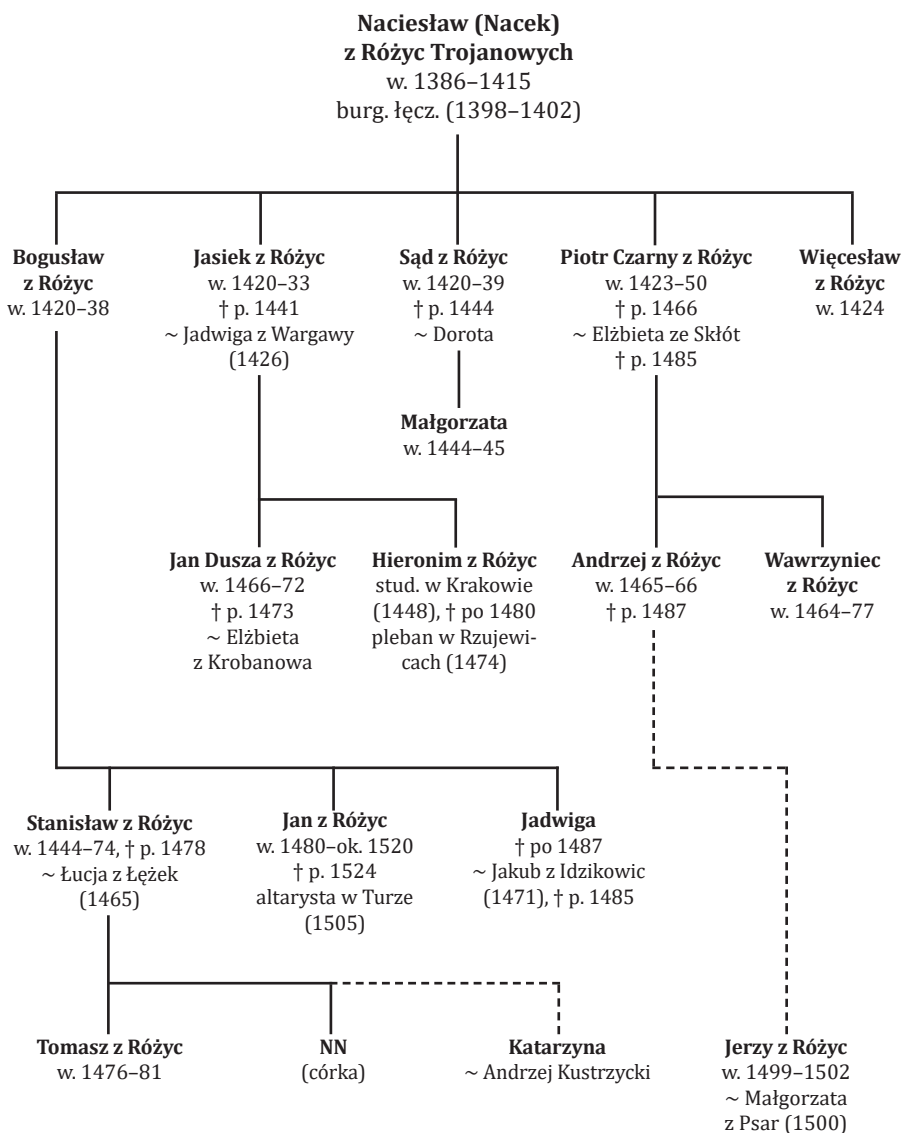
Tablica 9a. Sulimowie z Różyc Trojanowych (potomkowie Dobiesława)

Tablica 9b. Sulimowie z Różyc Trojanowych (potomkowie Trojana)

Tablica 9c. Sulimowie z Różyc Trojanowych (potomkowie Naciestawa)

THE RELATIVES OF OPOROWSCY SULIMA COAT OF ARMS

TILL THE BEGINNING OF THE 16TH CENTURY

SUMMARY

This book relates to the monograph “Oporowscy, Sulima coat of arms. Career of a magnates’ family in the late-Medieval Poland” written by Tomasz Pietras, published in 2014 and aims to continue an attempt to present the noble families, Sulima coat of arms of Middle Poland in the late Medieval times. In the previous monograph the author presented history of Oporowski family that became magnates in the Kingdom of Poland due to Łęczyca voivode Mikołaj’s from Oporów developing career. Oporowski family held the natural leadership over all less prosperous families, Sulima coat of arms that inhabited Łęczyca region and whose representatives were their neighbours or even distant relatives. The research made on those few families’ history enables the role of protection, clientelism, cooperation and solidarity in the noble society of Jagiellonian times. The chronological scope of this publication is set from the second half of the 14th century till the beginning of the 16th century, whereas the geographical scope covers the former Łęczyca Voivodship.

Apart from the Oporowski house, the authors portrayed five family circles, Sulima coat of arms descended from Oporówek (Mały Oporów), Krzyżanów, Sławoszewo, Dobra and Różyce. The history of above mentioned families are the content of chapters dedicated to them. The research within the given period of time resulted in identifying 237 people, 139 men and 98 women. The majority of them were presented in separate short biograms. The gathered data allowed to retrace even up to six generations back in some families’ history i.e. the noble family from Oporówek.

Considering the families’ property they belonged to the middle-income gentry (heirs of Oporówek, Krzyżanów, Sławoszewo and Dobra) and some of them to the less prosperous, so called “zaściankowa” gentry (families from Krzyżanówek, Różyce Sulimowych and Trojanowych). There were no magnates and senators, holding high positions, among their members. Merely few

of them made a successful career as local officials: Franek from Krzyżanów, sub-judge in Łęczyca region; Jan from Krzyżanów, castellan of Brzeziny and Jan from Sławoszewo, manorial scribe. The other members often held various judicial or burgrave positions, gained due to protection of Oporowski rich and influential relatives, district heads and voivods from Łęczyca region. The Oporowski family representatives were frequently asked for help in formal sharing of property or being negotiators in the judicial cases concerning their less prosperous relatives. They provided them with mortgage loans or even purchased manors of their poorer relatives. On the other hand, the Oporowski family relatives from Łęczyca region also acted as their attorneys-in-law and witnesses, they were householders and trustees of bishops descending from the Oporowski house. The trials and conflicts between the relatives were sometimes very severe and could even lead to murder which was the case in a conflict between Andrzej from Wola Oporowska who was killed by his uncle's son Jakub from Gołędzkie.

Merely 6 members of the examined group chose ecclesial career and did not succeed more than gaining positions of canons, vicars or parsons. The most distinguished of them were: Piotr from Różyce Sulimowe, a canon from Włocławek, archdeacon and official in Łęczyca and Ninogńiew from Dobra, a vicar in Wiślica and a canon in Kraków and Łęczyca, a Kraków bishop Zbigniew Olesnicki's collaborator. The seal of this cleric which is preserved in the Gniezno Arch cathedral Archives embellishes the cover of our book. Unfortunately both clerics were not given opportunity to develop further their career due to precocious death.

The examined five family circles it is possible to detect such phenomenon as extinction or excessive development of families, gradual impoverishment of noble families, and fragmentation of properties (the result of family conflicts and financially devastating sisters' and daughters' dowries). It took just a few generations in some families to become a part of "zaściankowa" poor gentry with a small fields starting as members of middle-income gentry. There are numerous examples of outclassing of noble families who decided become city inhabitants. The authors hope that the book content will serve as a rich comparative data source for further research on the Polish noble society of the late Medieval times.

translated by ANNA WOŹNIAK